

www.kaks.fi

polemiikki

4/2022

tuoreen kuntatiedon erikoislehti

ETSIMME JUURI SINUA

Sinulla on tehtävä
– pelasta palvelut.

**Uuden ajan
kehittäjä**

**Kasvatamme alueiden
elinvoimaa ja vahvistamme
paikallisia yhteisöjä**

WASAGROUP

Kuntien tärkeimmät haasteet: uusi rooli ja yhteistyö

Tämä on viimeinen Polemiikki nykymuotoisiin kuntiin. Vajaan kuukauden päästä keskeiset sote-tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille. Muutos ei tule yllättäen. Koe-kappaleita on rakennettu tällä vuosituhannella runsaasti.

Kunnat ovat miettineet uutta rooliaan jo pitkään. Mihin tehtäviin keskitytään? Mihin riittävät voimavarat? Jatketaanko yhtenäiskuntina vai erilaistuvatko kunnat tehtävineen? Jos erilaistutaan, miten turvataan tasavertaiset palvelut eri puolille Suomea?

Lähtökohta kuntien tulevaisuuteen on kansalaiskantojen perusteella vahva. KAKSin kyselyissä suomalaiset ovat tyytyväisiä kuntien palveluihin. Neljä viidestä pitää liikuntamahdollisuuksia ja kolme neljästä kuntien koulutus- ja teknisiä palveluja vähintäänkin riittävinä. Sama arvio koskee kuntien palveluja kokonaisuudessaan.

Sen sijaan joka toinen arvioi vanhuspalvelut ja kaksi viidestä terveyspalvelut riittämättömiksi. Eli juuri ne tehtävät, joihin ollaan kriittisimpiä, siirtyvät hyvinvointialueille. Tämän luulisi keventävän kuntapäätäjien taakkaa.

Ylivertainen valtaosa suomalaisista kuitenkin katsoo, että kunnilla on vastuuta hyvinvoinnista. Siksi on erittäin tärkeää, että kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö pelaa hyvin yhteen.

Lähtö on haastava. KAKSin kuntapäätäjäkyselyssä valtuutetuista ja kuntajohdajista yli puolet (51 %) katsoi, että kaupunkien ja kuntien valmiudet ryhtyä toteuttamaan hyvinvointiuudistusta ovat heikot. Näin arvioitiin 12 maakunnassa mukaan lukien väkirikkaat Uusimaa, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa.

Kyräilyyn kuntien ja hyvinvointialueiden välillä ei ole aikaa. Erityisesti tässä tapauksessa aika on myös rahaa.

Yhteistyön ykkösasia niin kunnissa kuin hyvinvointialueilla on sairauksien ennaltaehkäisy. On keskityttävä siihen, että erikoissairaanhoidon piiriin joutuisi tulemaan mahdollisimman vähän potilaita.

Rahoituksen painopistettä on siirrettävä erikoissairaanhoidon kilpavarustelusta sairauksien ennaltaehkäisyyn. Tässä keskeisessä roolissa on valtio, joka rahoittaa hyvinvointialueet. Kysymys ei ole vähäpätöinen, sillä valtion kirstusta joka kolmas euro kolahtaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Mitä paremmin ennaltaehkäisy onnistuu, sitä vähemmän yhteinen kuorma kasvaa.

Antti Mykkänen
päätoimittaja

KANNEN KUVA ISTOCKPHOTO

polemiikki^{4/2022}

24

Anna Mäki-Petäjä-Leinonen

Merja Ojala

49

Merja Ojala

54

Mikkel Näkkäläjärv

Merja Ojala

Pääkirjoitus 3

AJASSA

KAKS tutki kansalaisten energiansäästökeinoit. 6

TIETOKAKS

Sami Borg palkittiin.

Mitä mieltä kuntalaiset ovat palvelujen riittävydestä? 8

HUOMENNA TÄÄLLÄ TÖISSÄ

12

TARJOLLA TYÖTÄ, JOLLA ON TARKOITUS

Ratkaisuja pohtimassa Jaakko Kiander, Rinna Ikola-Norrbacka sekä Tapani Tölli.

AKTIIVISTA MAAHANMUUTTOPOLITIIKKAA

Työn tekijät ja rahat loppuvat. Mikä neuvoksi? 20

VIHeliäisten ongelmien vaalit

Professorit pohtivat Polemiikille toimivia vaaliteemoja. 24

KOLUMNI

Pauliina Vanhatalo 33

SOSIAALITYÖN MONET MUODOT

Vanhustyössä pitkään toiminut Terhi Myller tutkii tuoreessa väitöskirjassaan vaihtoehtojen toimivuutta. 34

KOHTI PAREMPAA OMISTAJUUTTA

Tampereen yliopiston Yritysoikeuden professori Janne Ruohonen pohtii miten kunnat osaavat omistaa yhtiöitään jatkossa. 38

JUTTUSARJA TOHTORI TÖISSÄ

Monitaituri, kuvaviestinnästä väitellyt taiteen tohtori Altti Näsi. 42

PIENIKIN VOI PÄRJÄTÄ

Mistä pienille kunnille saisi elinvoimaa? 49

UUSI PALSTA BORGIN POINTIT

KAKSin uusi tutkimuspäällikkö Sami Borg havainnoi kuntakenttää ja yhteiskuntaa palstallaan. 53

TÄTÄ TUTKIN

Mikkel Näkkäläjärv on tutkinut koronaepidemia-tilanteen tuomia rajoitteita vanhustyössä. 54

NUMEROT AUKI

55

Polemiikki on Kunnallisan kehittämissäätiön tytäryhtiön Pole-Kuntatieto Oy:n neljä kertaa vuodessa ilmestyvä lehti. Polemiikin levikki on 14 500.

Julkaisija Pole-Kuntatieto oy c/o Kunnallislalan kehittämssäätiö, Fredrikinkatu 61, 00100 Helsinki, kaks@kaks.fi

Päätöimittaja: Antti Mykkänen Toimitusneuvosto: Antti Mykkänen, Sami Borg, Eeva-Liisa Hynynen ja Minna Ruusinen.

Toimitus ja ulkoasu: Minna Ruusinen/Miks' eil Oy, Huvilakatu 17, sisäpiha, 00150 Helsinki, mikseioy@gmail.com

Ilmoitusten myynti: T:mi Kari Salko Kari Salko p. 0400-604 133 kari@karisalko.com

ISSN 1455-6022 (painettu) ISSN 2489-883X (verkkopainettu)

Osoitteenmuutokset: kaks@kaks.fi Paino: Lehtisepät Oy. Aikakausmedia ry:n jäsen.

Kriisinkestävää lääkehuoltoa ei luoda säästämällä

Vaikuttava terveydenhuolto ja ehjät hoitopolut edellyttävät lääkerahoituksen vahvistamista

Lääkkeet ovat elintärkeitä arkihyödykkeitä, jotka tuovat ihmisille hyvinvointia ja parempaa elämänlaatua sekä pidentävät ihmisen elinikää. Vaikuttavilla lääkehoidoilla vähennetään sairauksien aiheuttamaa taakkaa terveydenhuollolle, pidetään ihmiset työ- ja toimintakykyisinä ja pienennetään tuottavuuden menetyksiä, kuten sairauspoissaoloja ja ennenaikaisia työkyvyttömyyseläkkeitä.

Suomi on lääkkeissä vahvasti tuontiriippuvainen maa. Siksi meidän on välttämätöntä varmistaa, että lääkevalmisteita kannattaa tuoda suomalaisten potilaiden ja terveydenhuollon käyttöön. Myös maamme huoltovarmuudesta huolehtiminen on tärkeämpää kuin koskaan.

Tämänhetkinen inflaatio sekä energian ja raaka-aineiden saatavuusongelmat haastavat merkittävästi kaikkia toimialoja – myös lääkeyrityksiä. Tuotanto- ja toimitusketjujen kustannukset kohoavat nopeasti, mutta lääkeyritykset eivät voi siirtää niitä eteenpäin korvattavien lääkkeiden tukkuhintoihin. Lääkkeiden tukkuhinnat ovat Suomessa eurooppalaisittain matalat ja myös korvattavien reseptilääkkeiden hintojen lasku on jatkunut jo vuosia.

Samanaikaisesti lääkkeiden saatavuus globaalisti ja Euroopassa voi olla haastavaa energian saannin tai kansainvälisten tuotanto- ja toimitusketjujen häiriöiden takia. On vaarana, että jos lääkkeitä tulee pula, rajallinen tuotanto voi ohjautua muihin maihin kuin Suomeen.

Tämän vuoksi koko lääkehuoltoa, lääkkeiden saatavuutta ja huoltovarmuutta tulee tarkastella pitkällä aikajänteellä, eikä niitä tule vaarantaa yhteiskunnan harkitsemattomilla toimenpiteillä kuten toistuvilla säästötoimenpiteillä.

Rationaalinen lääkehoito on kustannustehokkainta, hoitamaton sairaus kallein

Lääkekustannukset ovat kasvaneet muita terveydenhuollon menoja maltillisemmin. Samalla lääkehoidot ovat kehittyneet ja niillä voidaan hoitaa tehokkaasti useita sellaisia potilasryh-

miä, joille ei aiemmin ollut tarjolla toimivia hoitokeinoja (esim. syöpä-, diabetes- tai reumapotilaat). Vaikuttavien lääkehoitojen ansiosta moni kroonisesti sairas ihminen pystyy käymään töissä, huolehtimaan perheestään ja elämään täysipainoisesti osana yhteiskuntaa.

Lääkehoitojen kehittymisen ansiosta moni sairaus ei enää vaadi raskasta sairaalahoitoa. Tämä keventää osaltaan terveydenhuollon henkilöstöresurssien tarvetta ja on merkittävä lääkehoitojen tuoma etu yhteiskunnalle.

Jatkossa tulee entistä vahvemmin tarkastella, mitä hyötyjä oikein kohdennetulla lääkehoidolla voidaan saavuttaa ja miten terveydenhuollon resurssit tulisi kohdentaa, jotta niillä saadaan aikaan mahdollisimman paljon vaikuttavuutta – terveyttä ja toimintakykyä. Samoin tulee säästötoimenpiteiden sijaan keskittyä määrätietoisesti varmistamaan rationaalisen eli järkevän lääkehoidon toteutuminen.

Tällä hallituskaudella aloitettua Lääkeasioiden uudistusta tulee jatkaa viipymättä toimeenpanovaiheeseen. Potilaiden sujuvien hoitoketjujen varmistamista, lääkkeiden arviointia, lääketietoa ja lääkehoidon vaikuttavuusperusteista ohjausta sekä huoltovarmuuden turvaamista koskevan toimintaympäristön kehittäminen ei voi enää odottaa. Tällä hallituskaudella uudistuksissa on päästy vasta alkuun.

Väestömme ikääntyessä ja sairastavuuden lisääntyessä meidän tulee kaikin keinoin varmistaa, että jokainen suomalainen saa tarvitsemansa lääkehoidon ja käyttää lääkkeitään oikein. Hoitamaton sairaus on kallein sairaus.

Tiina Aitlahti,
Johtaja, lääkehoito ja -huolto

Kuva:
Emma Rinneheimo

iStockphoto

'KYLLÄ' SISÄLÄMPÖTILOJEN LASKEMISELLE, 'EI' HENKILÖAUTOJEN KÄYTTÖKIELLOLLE

KAKS tutki kansalaisten energiansäästökeinot ja -valmiuden. Kansalaisten viesti päättäjille on selkeä: merkittäviäkin rajoituksia hyväksytään.

KAKSin galluputkimuksesta käy ilmi, että kansalaisten eniten hyväksymä energian säästötapa on lämmityksen vähentäminen. Sen puolesta liputtaa kansalaisista 86 % ainakin jossain määrin.

Kaksi kolmesta eli 67 prosenttia galluputkimukseen vastanneista hyväksyy kodin lämpötilan laskemisen 18–20 asteeseen.

Valmiutta on myös muunlaisiin rajoituksiin. Vähintään kolme viidestä kannattaa kauppaliikkeiden ja

ostoskeskusten aukioloaikojen rajaamista (64 %), sähkösaunojen, uima-altaiden ja poreammeiden määräaikaista käyttökieltoja (63 %) sekä julkisten tilojen sulkemista rajatuksi ajaksi (60 %).

Niukka enemmistö kansalaisista suhtautuu suopeasti myös ehdotuksiin liikenteen nopeusrajoitusten alentamisesta (54 %) ja sähkön käytön kieltoihin tiettyinä aikoina vuorokaudesta (54 %).

Sen sijaan vahvaa vastustusta he-

18–30-VUOTIAAT SUHTAUTUVAT KESKIMÄÄRÄISTÄ TORJUAMMIN JULKISTEN TILOJEN MM. SÄHKÖSAUNOJEN JA UIMA-ALTAIDEN KÄYTTÖKIELTOIHIN.

rättävät henkilöautojen käyttökielot määrättyinä ajanjaksoina (68 %) sekä lämmitettyjen asuintilojen pinta-alan rajaaminen tiettyyn määrään henkeä kohden (65 %).

Enemmistö (54 %) torjuu myös polttoaineiden myynnin litramääräiset rajoitukset eli niin sanotut polttoainekiintiöt.

Miehet vastustavat naisia enemmän mahdollisia suunnitelmia lii-

kenteen nopeuksien alentamiseksi ja polttoaineiden myynnin rajoittamiseksi.

Nuoret, 18–30-vuotiaat, suhtautuvat keskimääräistä torjuvammin julkisten tilojen sulkemisiin, ostoskeskusten aukioloaikojen rajaamiseen, liikenteen nopeusrajoitusten alentamiseen sekä sähkösaunojen ja uima-altaiden käyttökieltoihin.

Energiansäästökeinoissa heijas-

tuu myös kansalaisten kannatus eri puolueita kohtaan.

Perussuomalaisten kannattajat ovat kriittisimpiä kaikkia ehdotuksia kohtaan. Liikenteeseen kohdistuvia rajoituksia tukevat vahvimmin vihreiden kannattajat, kun vastaavasti kokoomuksen, keskustan ja perussuomalaisten kannattajista suuri osa vastustaa niitä.

SDP:n kannattajien näkemykset vastaavat pitkälle keskimääräisiä vastauksia. Vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajat löytävät toisensa kielteisessä suhtautumisessa ehdotukseen julkisten tilojen sulkemisesta rajatuiksi ajanjaksoiksi (kirjastot, teatterit ja niin edelleen).

Merkillepantavaa tuloksissa on se, että kotitalouden jäsenten lukumäärä, talotyyppi tai asunnon lämmitysmuoto eivät juuri merkittävästi erottele näkemyksiä energian säästö tavoista.

Kodin lämpötilan laskeminen viehättää keskimäärää hieman enemmän suoralla sähköllä lämmitettäviä. Kaukolämpöä käyttävien keskuudessa ehdotus saa keskivertoa aavistuksen vähemmän kannatusta. •

KAKSille tutkimuksen toteutti Kantar Public. Aineisto on koottu Gallup Kanavalla 1.–5.10.2022. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 010. Vastaajat edustavat 18–79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

KAKS TUTKI

VANHUSTENHUOLTO JA TERVEYSPALVELUT KUNTIEN KIPUPISTEITÄ

Kuntalaisten rankinglistalla liikuntaan ja urheiluun liittyvät palvelut kohosivat kärkeen, kun arvioitiin palveluiden riittävyyttä.

KAKS:n Ilmapuntari-tutkimuksessa tunnusteltiin kansalaisten näkemyksiä julkisten palveluiden riittävyydestä omassa kotikunnassa. Yhtä lukuun ottamatta kaikki palvelut olivat kuntapalveluita. Vastaajat arvioivat lisäksi Kelan toimeentulotuen riittävyyttä. Perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelan hoidetta-

vaksi vuonna 2017.

Arviointi toteutettiin neliportais- ta asteikkoa käyttäen: palvelut täysin riittäviä – palvelut täysin riittämättömiä.

Lähes kaikki Ilmapuntarin yhdeksästä palvelusta arvioitiin ainakin jokseenkin riittäviksi. Kärkeen nousivat liikuntaan ja urheiluun

liittyvät palvelut, jotka reilut neljä viidestä (83 %) katsoi täysin tai jokseenkin riittäviksi.

Kolme neljästä arvioi vähintään riittäviksi peruskoulut (75 %), lukiot ja ammatilliset oppilaitokset (75 %) sekä tekniset palvelut (74 %).

Selvästi plussalle sijoittuu myös lasten päivähoidon (60 %).

Niukka enemmistö (53 %) arvioi terveyspalvelut kohtuullisen riittäviksi. Tosin riittämättöminä niitä piti lähes kaksi viidestä (38 %).

Selkeimmin kriittisyys kohdistui vanhustenhuoltoon. Joka toinen (49 %) arvioi vanhushpalvelut riittämättömiksi.

Kokoava yleisarvosana kunnan palvelujen riittävyydelle painottui yksiselitteisen myönteiseksi: 72 % katsoi, että palvelut olivat riittäviä ja 20 %, että ne olivat riittämättömiä.

Huomion arvoista on, että riittämättömiksi koettiin paljolti ne palvelut, joita kuntalaiset ovat monissa aiemmissa tutkimuksissa pitäneet kaikkein tärkeimpinä: terveyspalvelut ja vanhustenhuolto.

Ilmapuntarin kysymys lähestyi tyytyväisyyttä lähinnä määrällisestä näkökulmasta - oliko palveluja tarjolla - eikä niinkään sitä, millaisia ne olivat laadultaan.

Näkemyksiä kuntapalveluiden riittävyydestä kysyttiin aiemmin vuosina

2012 ja 2018. Nyt saadut tulokset piirtyivät useimmilta osin samansuuntaisiksi kuin aiemmissa kyselyissä.

Näkemys vanhustenhuollon riittävyyteen on kuitenkin heikentynyt koko ajan, terveyspalveluihin etenkin vuodesta 2018.

Sen sijaan tyytyväisyys kuntien teknisiin palveluihin on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 2012 (69 %) vuoteen 2022 (74 %).

Oma lukunsa on toimeentulotuki. Perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelan tehtäväksi vuoden 2017 alussa. Vuonna 2012 kysyttiin toimeentulotuen riittävyydestä kunnan palveluna, vuonna 2018 Kelan palveluna. Näkemykset toimeentulotuen riittävyydestä olivat nyt aiempaa jäsentymättömämpiä. Epätietoisuus on lisääntynyt. Enemmistöllä ei ollut mielipidettä Kelan toimeentulotuen riittävyydestä (55 %).

Eläkeläiset ja ikääntyneet huolissaan vanhushpalveluiden riittävyydestä

jatkuvu >

53 %

**ARVIOI TERVEYSPALVELUT
KOHTUULLISEN RIITTÄVIKSI...**

38 %

PITI NIITÄ RIITTÄMÄTTÖMINÄ.

iStockphoto

iStockphoto

**PÄÄKAUPUNJUSEUDULLA VANHUS-
PALVELUJA PITI RIITTÄMÄTTÖMINÄ
58 %**

**MAASEUTUMAISSA KUNNISSA
TYTYMÄTTÖMIÄ OLI 41 %**

jatkuu >

Tuoreimmassa Ilmapuntarissa palveluiden riittävyyden arvioinnissa väestöryhmittäiset erot olivat melko niukkoja. Naisilla oli kuitenkin miehiä suurempaa tyytymättömyyttä vanhus- ja terveyspalveluiden sekä lasten päivähoidon riittävyyteen.

Terveyspalveluissa huomionarvoiset erot liittyivät ammattiasemaan ja tulotasoon. Palveluiden riittävyys koettiin jonkin verran keskimäärää paremmaksi ylempien ja alemmien toimihenkilöiden sekä suurituloisten keskuudessa.

Tyytyväisyys terveyspalveluihin oli sidoksissa myös asuinalueeseen. Taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa enemmistö koki terveyspalvelut riittäviksi. Pääkaupunkiseudulla tyytyväisiksi osoittautui vain kaksi viidestä.

Puoluekannan mukaan keskustan kannattajat olivat tyytyväisimpiä terveyspalveluiden riittävyyteen, sen sijaan vasemmistoliiton ja pien-

puolueiden tukijoista joka toinen näki palvelut enemmän tai vähemmän riittämättömiksi omassa kotikunnassaan.

Vanhustenhuollossa yhteys asuinpaikkaan oli selkeä. Tyytyväisyys vanhuspalveluihin väheni maaseudulta kaupunkeihin siirryttäessä. Pääkaupunkiseudulla tyytyväisyyslukema oli kiusallisen heikko, enemmistö (58 %) asukkaista arvioi vanhuspalvelut riittämättömiksi. Maaseutumaisissa kunnissa tyytymättömiä oli kaksi viidestä (41 %).

Poliittisen kannan mukaan enemmistö perussuomalaisen (60 %) tukijoista ilmoitti, että vanhuspalvelut kotikunnassa olivat riittämättömiä tarpeeseen nähden. Myös vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajista niukka enemmistö oli tyytymättömiä. SDP:n tukijat olivat hieman keskimäärää tyytyväisempiä.

Tyytymättömyys palveluiden riittävyyteen lisääntyi varttuneimman ikäluokan suuntaan. Eläkeläisistä (58 %) ja yli 60-vuotiaista (59 %) selvä enemmistö ilmoitti, että vanhuspalvelut ovat asuinkunnassa riittämättömiä. Nuorimpiin ikäluokkiin kuuluvista noin kolmannes ei kytynyt ottamaan asiaan lainkaan kantaa. •

KAKSille Ilmapuntari-tutkimuksen toteutti Kantar Public. Aineisto on koottu Gallup Kanavalla 1.-5.10.2022. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 010. Vastaajat edustavat 18–79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

Nyt menee kyllä huonosti, kun menivät palkinnonkin voittamaan!

twiittasi Henna Sormunen Kainuun liitosta kun Puolangan #pessimistit nousivat yleisöäänestyksen voittoon Brysselissä Rural Inspiration Awards 2022 -kilpailun finaalissa. #mitäpäsehyvejää #Puolanka #Kainuu

SAMI BORG PALKITTIIN TUTKIMUSDATAN AVAAMISEN URANUURTAMISESTA SUOMESSA

Merja Ojala

Sami Borg palkittiin tutkimusdatan avaamisen uranuurtamisesta Suomessa. Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimuspäällikkö **Sami Borg** on palkittu Kansallisella avoimen tieteen palkinnolla.

Sami Borg palkittiin Avoimen tieteen ja tutkimuksen talvipäivillä 10.11.2022 ansioistaan avoimen datan edistämisessä.

Kansallinen avoimen tieteen palkinto jaetaan vuosittain tunnustuksena merkittävästä avoimen tieteen edistämisestä Suomessa.

Borgin valintaa perusteltiin seuraavasti:

”Kansallinen avoimen tieteen palkinto myönnettiin Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimuspäällikkö Sami Borgille tutkimusdatan avaamisen uranuurtamisesta Suomessa. Borg on edistänyt avointa tiedettä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin monissa eri toimintaympäristöissä aina yliopistomaailmasta ja tiedejärjestöistä julkiseen mediaan asti. Borg on tehnyt pitkän uran Tampereen yliopistossa politiikan tutkimuksen ja opetuksen sekä tutkimusdatan avaamisen parissa. Hän on tutkijana avannut omaa dataansa sekä luennoitsijana tuonut avoimuuden käytäntöjä opiskelijoiden tietoisuuteen. Lisäksi Borg toimi Tietoarkiston ensimmäisenä johtajana vuosina 1999–2016. Borg on tuonut myös vankkaa tieteellistä osaamistaan laajan yleisön tietoisuuteen toimimalla vuosien ajan Ylen vaalikommentaattorina.”

Eeva-Liisa Hynynen

HUOMENNA TÄÄLLÄ TÖISSÄ

Julkisen alan työvoimapula pahenee edettäessä 2030-luvulle.

Mikä neuvoksi? Kevan toimitusjohtaja **Jaakko Kiander**, Suomen Kuntajohtajat ry:n puheenjohtaja **Rinna Ikola-Norrbacka** ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallituksen puheenjohtaja **Tapani Tölli** pohtivat ratkaisuja. Työperäisen maahanmuuton isoa kuvaa avaa KAKSin asiamies **Antti Mykkänen**.

MY CLASS

jatkun >

teksti | Eeva-Liisa Hynynen

TARJOLLA TYÖTÄ, JOLLA ON TARKOITUS

Mistä löydetään kuntiin ja hyvinvointialueille huomisen työn tekijät?

Suurta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta puskettiin maaliin seitsemän eri pääministerin johdolla yli viidentoista vuoden ajan tavoitteena vastata ikääntyvän väestön kasvaviin hoivatarpeisiin työikäisen väestön vähentyessä.

Hyvinvointialueuudistus astuu voimaan vuoden 2023 alussa. ”Uuden ajan” alkuun on tämän lehden ilmestyessä vain kuukausi.

Polemiikki pyysi kolmea kunta-alan vaikuttajaa puhumaan kunta-

sote-työstä työvoimapulan painaessa päälle. Kun väestön ikärakenne vääntyy epäsuotuisaksi ja kilpailu kunta- ja sote-työntekijöistä kiihtyy, mikä neuvoksi?

Kevan toimitusjohtaja Jaakko Kiander, Suomen Kuntajohtajat ry:n puheenjohtaja Rinna Ikola-Norrbacka ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallituksen puheenjohtaja Tapani Tölli joutuvat nykyisissä tehtävissään pohtimaan työvoimaan liittyviä kysymyksiä eri tulokulmista. Näin

tapahtuu tässäkin haastattelussa.

Julkisen alan eläkevakuuttaja Keva julkisti keväällä 2021 kaksi selvitystä, jotka ennakoivat kunta-alan tulevaisuutta henkilöstön eläköityessä, väestön ikääntyessä ja työikäisen väestön vähentyessä.

Kevan selvityksen mukaan vuonna 2020 oli tuntuvaa pulaa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja opetuksen henkilöstöstä: puuttui yli 8 000 sairaanhoitajaa, yli 1 000 yleislääkäriä,

Merja Ojala

KUNTA-ALAN TYÖNTEKIJÖISTÄ JOKA KOLMANNEN ENNAKOIDAAN ELÄKÖITYVÄN LÄHIMMÄN VUOSIKYMMENEN AIKANA.

Kevan toimitusjohtaja Jaakko Kiander toivoo, että sosiaali- ja terveydenhuoltoala sekä kuntapalvelut näyttäytyisivät työuraansa kaavaileville nuorille houkuttelevina vaihtoehtoina.

Viime aikoina käyty julkinen keskustelu ei Kianderin mukaan lupaa hyvää.

– Olen huolissani siitä kuvasta, joka hoitotyöstä on syntynyt vanhus-tenhoitoa koskevien uutisointien ja hoitoalan palkkakiistan kautta, toimitusjohtaja sanoo.

Hän pelkää tämän kaltaisen keskustelun vaikuttavan niihin nuoriin, jotka parhaillaan harkitsevat hakevansa opiskelemaan sote-alaa.

– Kun seuraa sanomalehdissä ja sosiaalisessa mediassa käytyä keskustelua hoitoalan tilanteesta, syntyy aivan liian synkkä kuva. Pääosin palvelut toimivat kohtuullisen hyvin, Kiander toteaa.

Hänen mukaansa vielä ei ehkä täysin ymmärretä, kuinka hankalaksi tilanne kääntyy. Viime vuosikymmenen dramaattisen syntyvyyden laskun vuoksi koululaisten määrä tulee laskemaan 2020- ja 2030-luvuilla.

– Kun tällä vuosikymmenellä peruskoulu- ja lukioikäisten määrä supistuu tuntuvasti, seuraavalla vuosikymmenellä nähdään dramaattisen lasku syntyvyydessä.

Tilastokeskuksen mukaan ikään-tyneimmän väestön kohdalla kurotetaan kohti uusia ennätyslukemia: vuonna 2030 Suomessa on noin 214 000 yli 85-vuotiasta.

Epäsuhta ikärakenteessa on Kianderin mukaan ensi vuosikymmenellä todellinen ongelma.

– Se ei vaikuta ainoastaan työvoiman saatavuuteen vaan julkisten palveluiden rahoitusjärjestelmään kauttaaltaan, hän sanoo.

Koska julkisia verovaroja ei riitä

rajattomasti valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien tarpeisiin, edessä on sopeuttamisen aika.

– Kuntataloutta ovat viime vuosina auttaneet valtion myöntämät tunnuttavat koronaelytysrahat, Kiander muistuttaa.

Nyt tukia ei ole luvassa. Valtio ei voi velkaantua loputtomasti, joten todennäköisesti julkisia menoja on pakko sopeuttaa.

– Hyvinvointialueiden sote-rahoitusta tuskin leikataan, kun paineita olisi pikemminkin lisätä sitä palvelutarpeen kasvaessa. Kunnille tämä tilanne voi tarkoittaa jossain vaiheessa leikkauksia valtion rahoitusosuuksiin, Kiander arvelee.

Tiukan paikan tullen kunnat voivat korottaa kunnallisveroa. Hyvinvointialueilla verotuoikeutta ei ole.

Jaakko Kiander kuitenkin uskoo, että pidemmällä aikavälillä on paineita selvittää maakuntaverotusta hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamiseksi.

Mutta mistä me saamme 2030-luvulla kaivattavat työntekijät sote-palveluihin ja kuntiin?

Julkisessa keskustelussa työperäisen maahanmuutto on useimmiten mainittu ratkaisu työvoimapulaan.

Jaakko Kiander arvioi, että työperäisistä maahanmuuttajista kilpailee jatkossa isossa mittakaavassa koko Eurooppa.

Maahanmuuttovirastolla olisi Kianderin mukaan tarkistamisen varaa työperäiseen maahanmuuttoon liittyvissä linjauksissa, jos tavoitteena on helpottaa työperäistä maahanmuuttoa.

– Jos tätä halutaan edistää, olisi syytä arvioida työhön tulevalle asetettuja vaatimuksia palkkatulon suuruudesta tilanteissa, joissa perhe olisi tulossa mukana.

Suomi ei voi Kianderin mukaan

jatkun >

yli 4 000 lastentarhanopettajaa, yli 2 600 sosiaalityöntekijää, lähes 2 300 erityisopettajaa ja noin 1 000 psykologia.

Kunta-alan työntekijöistä joka kolmannen ennakoidaan eläköityvän lähimmän vuosikymmenen aikana. Tämä tarkoittaa 34 prosenttia alan työvoimasta eli noin 180 000 työntekijää.

Lapissa alan henkilöstöstä ennakoidaan eläköityvän 38 prosenttia, Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa 37,6 prosenttia, Uudellamaalla 30,3 ja Ahvenanmaalla 28,6 prosenttia.

Yläkoululaisten ja lukiolaisten ikäluokat pienenevät tämän vuosikymmenen kuluessa. Kun he astuvat työelämään, julkisen ja yksityisen sektorin työnantajat kilpailevat heistä.

...

Tässä kilpailussa työnantajan imago on merkitystä.

jatkun >

haalia maailmalta pelkkää ”työvoimaa” vaan ihmisiä, joilla on oikeus samanlaiseen arkeen ja perhe-elämään kuin meilläkin.

Toinen iso kysymys on, kuinka saadaan koulutettua työvoimaa suurten kaupunkiseutujen ulkopuolisiin kuntiin.

Jaakko Kiander ei kiertele. Kysymys on vaikea.

– Kyse on siitä, millaista elämänpiiriä nuoret hakevat, millaisia asioita halutaan omassa arjessa. Tämä viesti välittyy erityisesti harvaan asuttujen alueiden lääkäripulan taustalta.

Kirkonkylän raitti jää toiseksi, kun vastapuolella nuorista lääkäreistä kisaa Helsinki, Tampere tai Turku.

Digitalisaatio ja uudet teknologiat voivat osaltaan ratkaista harvaan asuttujen alueiden terveysasemien lääkärivajetta. Kokonaan ne eivät korvaa vastaanottohuoneessa läsnä olevaa lääkäriä.

Keva on tutkinut ja ennakoanut kuntatyön muutoksia sekä kehittänyt työelämää erilaisten projektien avulla kunta-alan kanssa. Avainase-

massa on ollut työhyvinvointi.

Toinen tärkeä aihepiiri on ollut johtaminen, joka vaikuttaa suuresti henkilöstön työhyvinvointiin.

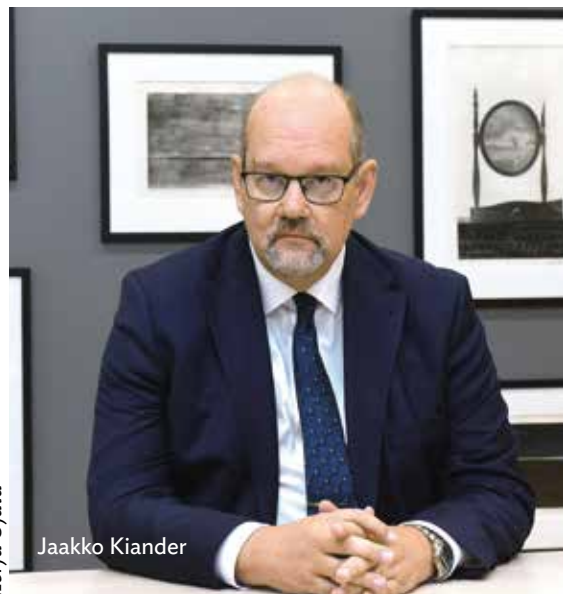
Jaakko Kiander toteaa, että johtamiseen ei vielä kukaan kiinnitetä julkisissa palveluissa riittävästi huomiota.

– Monista työyhteisöistä puuttuu henkilökohtaista ohjausta, palautetta annetaan niukasti, lisäksi puuttuu tarvittavia resursseja. On myös poissaolevaa johtajuutta ja jopa huonoa johtamista, Kiander listaa esiin nousseita ongelmia kunta-alalla.

Kianderin mukaan hyvinvointialueuudistus antaa mahdollisuuksia kehittää sote-alalle uutta toimintakulttuuria, hyvää johtamista ja joustavia ratkaisuja, kun henkilöstöä rekrytoidaan.

– Laki ei rajoita mahdollisuuksia sopia työntekijän kanssa esimerkiksi osa-aikatyöstä. Kunta-alalla ei vain ole totuttu sellaiseen, Kiander sanoo.

Yksityinen sektori on Kianderin mukaan ollut vuosien ajan paremmin hereillä rekrytoidessaan esimerkiksi lääkäreitä sellaisilla sopimuksilla,

Jaakko Kiander

Merja Ojala

KUINKA SAADAAN KOULUTETTUA TYÖVOIMAA SUURTEN KAUPUNKISEUTUJEN ULKOPUOLISIIN KUNTIIN.

jotka vastaavat työntekijän toiveita.

– Muualla maailmassa on paljon epätyyppillisiä työsuhteita ja osa-

Lehtikuva

katyötä. Suomi on tässä jälkijättöinen. Joko tehdään työtä täysillä tai ei ollenkaan, Kiander naurahtaa.

Joustamattomuuteen ei Kianderin mukaan ole jatkossa enää varaa.

– Osa-aikatyö saattaisi houkutella esimerkiksi nuorehkoja, hyväkuntoisia eläkeläisiä palaamaan töihin muutamaksi päiväksi viikossa.

Jaakko Kiander sanoo edessä olevien haasteiden olevan aidosti vaikeita. Yhtä ihmekonstia työvoimapulan selättämiseksi ei ole.

...

Suomen Kuntajohtajat ry:n puheenjohtaja, HTT Rinna Ikola-Norrbacka johtaa vähän yli 8 000 asukkaan Asikkalan kuntaa Lahden kaupungin naapurissa Päijät-Hämeessä.

Hän sanoo työvoimapulan koettelevan myös Asikkalaa muiden kuntien tapaan.

– Olemme hakeneet kuntaan muun muassa kaavoituspäällikköä, mutta edes Lahden naapurissa sellaisen saaminen on ollut haasteellista.

Kunnilla on kaavoitusmonopoli. Se on viranomaistoimintaa, jonka vastuuta ei voi luovuttaa arkkitehti-toimistoille tai konsulteille.

– Nyt teetämme työn asiantuntija-

konsulteilla, mutta olen itse tuo viranomainen, joka vastaa kaavoituksesta.

Vaikeus saada kuntiin työntekijöitä näkyy lähes joka alalla, Rinna Ikola-Norrbacka kertoo.

– Erityisesti pula näkyy varhaiskasvatuksessa ja erityisopetuksessa, mutta myös teknisellä puolella. Kaavoittajien lisäksi pulaa on myös rakennustarkastajista.

Ikola-Norrbackan pitää kuntien parhaillaan kohtaamaa työvoimapulaa vakavana.

– Emme löydä eri toimialoille riittävästi päteviä ihmisiä. Tilannetta ei helpota se, että lainsäädännöllä on asetettu lisää vaatimuksia palvelutuotannolle, raportoinnille, mitoitukselle jne., hän sanoo.

Ikola-Norrbacka kysyy, onko nykyisessä koulutusjärjestelmässä ongelmia, kun yhteiskunnan kannalta aivan keskeisillä aloilla henkilöstöstä on huutava pula kunnissa.

– Voidaankohan tälle asialle tehdä jotakin ennen kuin olemme vaikeamassa tilanteessa ensi vuosikymmenellä, hän kysyy.

Ikola-Norrbacka muistuttaa, että vuosien ajan kunnille on luvattu normien purkutalkoita. Selvityksiä mahdollisesti purettavista normeista on

KUNNILLA ON KAAVOITUSMONOPOLI. SE ON VIRANOMAISTOIMINTAA, JONKA VASTUUTA EI VOI LUOVUTTAA ARKKITEHTITOIMISTOILLE TAI KONSULTEILLE.

laadittu useampiakin.

– Silti aina uudelleen lupauksista huolimatta meille säädetään kymmenen tai kaksikymmentä uutta velvoitetta.

Rinna Ikola-Norrbackan puheesta kuuluu ylpeys kunta-alasta ja omasta työstään. Hän kertoo pohtineensa kunta-alan työvoimapulan syitä myös alan imagoa tarkastellen.

– Onhan kunta-alalla peiliin katsumisen paikka siinä, kuinka hiljaa se on ollut työnsä merkityksestä. Olemme aika huonoja kertomaan ulospäin meidän päivittäisen työmme monipuolisuudesta.

Ikola-Norrbacka pitää kunta-alaa näköalapaikkana yhteiskuntaan laajemminkin.

– Tuntuu melkein kliseeltä puhua yhteisestä hyvästä, mutta siitä kuntatyössä on kysymys. Uskon, että nykypäivän nuoret haluavat tehdä merkityksellistä työtä – työtä, jolla on tarkoitus, hän sanoo ja täydentää

jatkuu >

vielä, että palkka yksin ei ole kaikille ratkaiseva tekijä.

Rinna Ikola-Norrbacka arvelee, että kuntatyö on monille kansalaisille itsestäänselvyys: puhdas vesi tulee hanasta ja likainen valuu viemäriputkea pitkin lopulta jätevedenpuhdistamolle, kadut aurataan, liikunta-alueet hoidetaan, koulukeit-tiössä tuoksuu ruoka.

– Työmme ei saisi olla näkymä-töntä. Meidän täytyy osata nostaa tämä kaikki entistä paremmin esille.

Hänen mukaansa kuntien päätöksenteossa jäädään keskustelemaan usein liikaakin ylätasolle.

– Pitäisi enemmän havahtua siihen, että nämä arjen sankarit tekevät perustavanlaatuisia töitä kuntalais-ten keskuudessa.

Rinna Ikola-Norrbacka kertoo kuntajohtajien keskustelleen paljonkin siitä, miten nuoret saataisiin näkemään kunta-alan merkitys.

Ikola-Norrbacka sanoo, että kuntatyössä on kehitettävääkin, jos päätetään trimmata ala vetovoimaisempaan kuntoon.

– Julkinen sektori ei ole kovin joustava samalla tavalla kuin yksityi-nen puoli. Palkitsemisjärjestelmiä ei oikeastaan ole. Osa-aikaisuudet ovat mahdollisia, jos elämäntilanne sel-laista edellyttäisi, Ikola-Norrbacka lu-ettelee. Hän kuitenkin haluaisi lisää joustavuutta.

Kuntia koskeva lainsäädäntö si-too monia ratkaisuja tiukasti, vaikka olisi keinoja tehdä moni asia toisin ja jopa paremmin.

– Usein lainsäädäntö tulee vas-taan.

Suurimmat haasteet Ikola-Norr-backan mukaan liittyvät kuntatyön julkiseen luonteeseen. Julkisessa vi-rassa tai toimessa on kestävävä ko-vaakin julkista palautetta.

Kuntajohtajuus on vielä aivan oma kestävyyslajinsa. Viime vuosi-na kuntajohtajien paikat ovat olleet erittäin tuuliaisia.

Alalla alkaa näkyä myös pulaa ko-keneista kuntajohtajista. Yhä use-ammin hakijoita tulee täysin alan ulkopuolelta.

Rinna Ikola-Norrbackan mukaan

tutkintojen kirjo ei ole haitaksi. Kun-ta-ala voi kuitenkin yllättää koke-mattoman.

Usein kuntien johtamista yrite-tään verrata yrityksen johtamiseen. Oppia pitäisi ottaa sieltä.

– Mutta eihän kuntaa voi silti täy-sin verrata yritykseen. Kuntajoh-tamista koskevat dualijohtamisen realiteetit. Meillä on suoralla kan-sanvaalilla valitut päättäjät työtove-reinamme päätöksenteossa. Onhan se erilaista kuin yrityksissä.

Ensi vuoden alussa sote-palve-luiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntiin jäävät keskeiset päivähoi-don, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palvelut. Har-maantuvan Suomen kunnat vastaa-vat lapsiperhepalveluista.

– Joudumme pohtimaan isoja kysymyksiä 2030-luvun haasteiden valossa. Miten saada kaupunkiseu-tujen ulkopuolisiin kuntiin lehtorei-ta, erityisopettajia ja niin edelleen. Missä määrin koulu ”muuttaa verk-koon” voidakseen järjestää laa-ja-alaista opetusta. Täytyy löytää sopiva ”kombo”, joka turvaa kaik-kialla lähiopetuksen, mutta paik-kaa myös mahdollista opettajapulaa, Rinna Ikola-Norrbacka visioi.

• • •

Kun Tapani Tölli jäi pois eduskun-nasta keväällä 2019 työskennelty-ään siellä vuodesta 2003, hän arveli päättäjän uransa olleen siinä.

Takana oli työuraa muun muassa Tyrnävän kunnanjohtajana, kansan-edustajakaudellaan hän työskente-li myös hallinto- ja kuntaministerinä pääministeri Mari Kiviniemen halli-tuksessa. Myöhemmin Tölli vaikutti vielä Kuntaliiton hallituksen varapu-heenjohtajana.

– Mietin pitkään suostumustani, kun houkuttelivat minua ehdokkaak-si tammikuun 2022 aluevaaleihin, Tapani Tölli kertoo.

Pohjois-Pohjanmaan ääniharava päätyi hyvinvointialueen hallituksen puheenjohtajaksi.

Yli 400 000 asukkaan hyvinvoin-tialueella on kolmekymmentä kun-taa, joista yksitoista kaupunkia.

Rinna Ikola-Norrbacka

TUNTUU MELKEIN KLISEISELTÄ PUHUA YHTEISESTÄ HYVÄSTÄ, MUTTA SIITÄ KUNTATYÖSSÄ ON KYSYMYS.

Pinta-alaltaankin isossa maakunnas-sa etäisyydet voivat olla pitkiä palve-luiden ääreen.

Tapani Tölli sanoo Pohjois-Poh-janmaan hyvinvointialueen val-mistelutyön olleen täysipäiväistä

KAIKKI EIVÄT VOI LÄHTÄÄ TÖIHIN SOSIAALISEEN MEDIAAN.

Tapani Tölli

kokoustamista – ja oppimista.

– Linjattavia asioita on ollut valtava määrä. Olemme lähteneet rakentamaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluja uudelta pohjalta. On selvää, että nykyinen työvoimapula ja edessä oleva vielä vaikeampi tilanne velvoittavat meidät miettimään henkilöstön jaksamista.

Töllä kertoo seuranneensa suorastaan murheellisena hoitajien palkkakiistan vaiheita.

– Mietin tuolloin, miten moni nuori jättää hoitoalalle hakematta, vaikka tulevaisuudessa tarvitsemme heitä nykyistäkin kipeämmin.

Tapani Töllä arvioi Rinna Ikon-Norrbäckin ja Jaakko Kianderin tavoin, että kuntien ja hyvinvointialueiden työvoimapulaan ei ole yksittäistä ihmepelejä.

– Täytyy kääntää jokainen kivi. Työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan, mutta se ei ratkaise yksin näin isoa ongelmaa.

Kevan eläköitymisennusteet ovat Töllille tuttuja. Väestön ikääntymistä koskevia tilastoja hän on seurannut vuosikymmenten ajan.

– Silti jossain määrin on yllättävää, kuinka vaikeaa kuntien on täyt-

tää tiettyjä virkoja ja toimia.

Tapani Töllä painottaa, että tilanteessa, jossa on työvoimapula, täytyy katsoa sinne, missä on reserviä.

– Voivatko eläkeiän saavuttaneet jatkaa työssä jonkin verran pidempään, entä kiinnostuvatko vireät eläkeläiset palaamaan töihin vaikka osa-aikaisesti, Töllä pohtii.

Töllä painottaa, että kunta- ja sote-työntekijöiden pitää pystyä tuomaan joustavia ratkaisuja työnteokseen.

– Voivatko eläkkeellä olevat terveydenhuollon ammattilaiset toimia osa-aikaisesti alan töissä esimerkiksi paikkakunnalla, jossa heillä on loma-asunto, hän jatkaa.

Edelleen Töllä sanoo, että kaikki sellainen teknologia, joka oikeasti helpottaa sote-työtä ja auttaa asiakkaita, pitää ottaa käyttöön.

– Moni asia on uskallettava ajatella nyt uusiksi, hän toteaa.

Tapani Töllä toivoo julkista arvokeskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon työn ja kuntatyön merkityksestä.

– Miten vedota nuoriin tämän työn merkityksestä, kun sosiaalisen median vaikuttajana voit tehdä reippaasti yli 100 000 euron vuositulot,

hän sanoo ja jatkaa:

– Hyvinvointiyhteiskunta ei pysy pystyssä ilman vastuullisia tekijöitä. Kaikki eivät voi lähteä töihin sosiaaliseen mediaan, Töllä kiteyttää.

Tavattessaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen johtoa ja lähiesihenkilöitä Töllä kertoo toistuvasti korostaneensa hyvän johtamisen merkitystä.

– Päätäjänä olemme luvanneet kaiken tukemme niin rakenteellisille uudistuksille kuin johtamiseen ja työn tekemiseen liittyville uudistuksille.

Uuden hyvinvointialueen pystyttäminen antaa Töllin mukaan edellytykset kaataa sosiaali- ja terveydenhuoltoa haittaavia raja-aitoja sekä purkaa palveluiden ”pullonkauloja”.

– Olen nähnyt kuluneen vuoden aikana hienoa johtamista, Töllä viittaa hyvinvointialueen johtoon sekä lähityöyhteisöjen esihenkilöihin.

Töllä kertoo lukuisien kohtaamisten kautta löytäneensä luottamusta siihen, että sote-uudistus voi uusien toimintamallien kautta tuoda tilalle jopa parempaa kuin nykyiset käytännöt.

– Olen huolissani työvoimapulasta, mutta en ole menettänyt toivoani, kunta- ja sote-konkari tiivistää. •

AKTIIVISTA MAAHANMUUTTOPOLITIikkaA – HOITOA MISTÄ VAAN MAAPALLOLTA

Suomen madonluvut ovat tuttuja. Syntyvyys on alhainen ja pitkässä juoksussa laskeva. Talkootkaan eivät auta muuttamaan asenteita ja heikentynyttä siemennesteen laatua. Ikäihmisten määrä kasvaa. Tekijät ja rahat loppuvat.

Työllisten määrän kasvun ja työvoimapoistuman seurauksena Suomessa avautuisi vuoteen 2050 mennessä n. 1,5 miljoonaa työpaikkaa. Näin mikäli kehitys jatkaisi nykyistä n. 60 000 avautuvan työpaikan vuosivauhtia. Yksin kuntatyöntekijöistä eläköityy jo tällä vuosikymmenellä joka kolmas (n. 180 000).

Näitä asioita ei ratkaista yksin eikä kotikonstein Suomessa. Ei riitä väki eivätkä rahkeet.

Sama tilanne on koko Euroopassa. Kantovesi naapurin kaivosta omaan on vain hetken helpotus. Tämä on hyvä muistaa, sillä noin puolet Suomen nettomaahanmuuttajista on eurooppalaisia.

Meillä on sodan jaloista maahamme muuttaneita ukrainalaisia tällä hetkellä noin 45 000. Lähes samantyyppiseen määrään on varauduttu myös ensi vuodelle. On arvioitu, että ainakin joka kolmas heistä jäisi pysyvästi Suomeen. Se on Suomen kannalta hyvä asia. Lämpimästi tervetuloa!

Mutta. Aikanaan sodan päätyttyä myös Ukraina kaipaa kipeästi maansa rakentajia. Se on kolikon toinen puoli.

Olemme koko Eurooppa muista

maanosista tapahtuvan muuton varassa – sekä kaupan, raaka-aineiden ja osaamisen.

Aktiivisesta työperäisestä maahanmuutosta on keskusteltu koko tämä vuosituhat. Yleensä on päädytty pakolais- ja kotoutuspolitiikan varjopuolien vatvomiseen – ja asemasodan kaivantoihin. Teot ovat jääneet vähäisiksi. Yritystä on välillä ollut. Niin nytkin.

Euroopan suurin haaste

Asetelma on selvä. Koko Eurooppa on tällä menolla kuihtuva maanosa. Haaste on transatlanttinen. Ainakin suhteellisesti.

Reilun sukupolven päästä maanosassamme asuu ikääntyneenä vain reilu seitsemän prosenttia maapallon väestä. Pohjoisamerikkalaisia on vielä vähemmän, reilu neljä prosenttia. Etelä-amerikkalaisia on lähes tuplat enemmän. Niinpä etelä vahvistaa pohjoista espanjankielisillä ihmisillä. Aasialaisia on vuonna 2050 yli puolet (54 %) ja afrikkalaisia on reilu neljännes (26 %) kaikista maapallolaisista.

Afrikassa on vajaan 30 vuoden ku-

iStockphoto

**REILUN SUKUPOLVEN
PÄÄSTÄ MAANOSASSAMME
ASUU IKÄÄNTYNEENÄ VAIN
REILU SEITSEMÄN PROSENTTIA
MAAPALLON VÄESTÄ.**

luttua 1,2 miljardia 15–59 -vuotiasta, kun meillä Euroopassa enää n. 300 miljoonaa. Jo vajaan 20 vuoden kulluttua Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa on 15–24 -vuotiaita melkein kolme kertaa enemmän kuin saman ikäisiä Euroopassa ja Yhdysvalloissa yhteensä. Vuonna 2100 Euroopan ja Pohjois-Amerikan yhteisen väkiluvun arvioidaan olevan enää neljäsosa Afrikan väkimäärästä.

Entä talous?

Vuonna 2050 lähes puolet maailman

kansojen tuotoksesta (bkt) tehdään Aasiassa (44 %); Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yhteensäkin vain reilu kolmannes (34 %). Pohjoisen pallon puoliskon keskinäisen kaupan suhteellinen osuus puolittunee nykyisestä ja eteläisen pallonpuoliskon tuplaantunee.

Siis katsetta etelään. Niin on tehnyt Kiina jo pitkään erityisesti Afrikassa, josta Yhdysvallat on pikkuhiljaa vetäytynyt. Eurooppa on suurimpana vastuullisena terhistäytynyt. EU:n kansainvälisten kumppanuuksien ko-

missaari **Jutta Urpilainen** on aidolla tulevaisuuspostilla.

Euroopalla onkin erityinen vastuu Afrikasta. Me valloitimme ja jaoimme koko maanosan omiin läänityksiimme. 90 prosenttia Afrikasta oli meidän piirtämine rajoineen suoranaisia alusmaitamme, työvoimineen ja raaka-aineineen vielä reilu sata vuotta sitten (1914). Itsenäistymään maat pääsivät vasta 1960-70 -luvulla.

Palataan Suomeen.

Jo vuosia väkilukumme kasvu on ollut muuttoliikkeen varassa. Siinä

jatkun >

jatkun >

olennaista on pito. Kuinka moni jää Suomeen pysyvän oloisesti?

Ensiksi kansalaisuus. Varsinaisen Suomen kansalaisuuden on saanut vuosittain Alajärven tai Lapinlahden kunnan väkimäärällinen eli n. 9000 ihmistä. Vaatimaton luku.

Sitten nettomaahanmuutto. Se on viime vuosina ollut noin 15 000, iloisena poikkeuksena viime vuoden n. 23 000. Pysyvämpi muutto meille on tullut Euraasian mantereelta: Puolet (50 %) eurooppalaisia ja reilu kolmannes aasialaisia (34 %). Afrikkalaisia on ollut vain joka 12:sta ja amerikkalaisia joka 27:s.

Viime vuonna ulkomaalaistaustaisia maassamme oli hieman alle 470 000. Puolet heistä asuu pääkaupunkiseudulla, neljännes maakuntakeskukissa ja neljännes muualla maassa.

Nettomaahanmuuton tuplaus ja kohdallinen kotoutus

Yksi selviytymismalli tai toimenpide ei ole riittävä turvaamaan työn tekemistä ja tekijöitä, tulevaisuuden hyvinvointia ja sen rahoitusta. Tarvitaan useita keinoja samanaikaisesti: Työvoimaa tänne; ihmisiä saamaan hoitoa siellä, missä on hoitajia; tietoym. tekniikka digitalisaatioineen ihmisten avuksi. Näin ensi alkuun.

Seuraava toimenpidelistä auttaa asiaa:

1. Tehdään aktiivisen maahanmuuttopolitiikan valtakunnallinen strategia vuoteen 2050 ja sen toteutussuunnitelma muuttokriteereineen.

Vuotuinen nettomaahanmuutto tulisi minimissään olla tuplat nykyiseen eli n. 40 000 henkilöä. Silloin oltaisiin suhteellisesti lähellä Saksan ja Kanadan vastaavia lukuja. Tämäkin vasta hidastaisi väen vähenemistä. Pidemmälle tarkastellen tuplaisin luvun. Varmuuden vuoksi. Vähentäminen on helpompaa kuin lisääminen.

On yksi edelläkävijä. Kanadan neljännesmiljoonasta vuosittaisesta maahanmuuttajasta noin kolme viidestä tulee työn perässä, lähes joka neljäs perheen yhdistämisen perusteella ja joka kahdeksas pakolaisena.

Vertailun vuoksi: Meillä ensimmäisen oleskeluluvan hakijoista kaksi viidestä tulee työn ja sama määrä perheen yhdistämisen perusteella; joka kuudes pakolaisena.

Suomalaisilta löytyy tukea Kanadan mallille. Kaksi kolmesta (66 %) kannatti (KAKSin kysely 2020) aktiivista työperäistä maahanmuuttoa Euroopan ulkopuolelta Suomen määrittelemien kriteerein keinona varmistaa riittävä työvoima ja peruspalvelut. Ehdotusta vastusti vain reilu neljännes (28 %).

Enemmistö suomalaisista halu-

aisi pisteyttää työperäiset maahanmuuttajat useammalla eri kriteerillä. Maahanmuuttajien valinnassa tulisi huomioida työkokemus (70 %), koulutus (67 %), kielitaito (ei välttämättä Suomi) (66 %), sopeutumiskyky (59 %) ja Suomesta saatu työtarjous (52 %). Vain yksi kahdestakymmenestä (5 %) katsoo, että mitään pisteytyksiä ei tulisi käyttää.

Tässä on kuitenkin haaste. Onko Suomi riittävän vetovoimainen?

Maamme oli sijalla 18 osajien houkuttelevuutta koskevassa OECD:n maavertailussa. Muut Pohjoismaat ja Viro olivat edellämme. Opiskelijoiden keskuudessa olimme sentään neljänneksi ja yrittäjien piirissä kahdeksanneksi houkuttelevin maa.

Osaajapula on maapalloinen. 20 maassa tehdyn selvityksen perusteella jo kahdeksan vuoden kuluttua pallollamme on pula 85 miljoonasta osaajasta. Siinäpä kilvoittelemista.

Suomessa on onneksi aivan viime aikoina valmisteltu kotoutumisen edistämistä ja työperäisen maahanmuuton karikoiden ohittamista usealla rintamalla. Sisäisesti onkin tehtävä kaikki mahdollinen tänne jo tulleiden kotouttamisessa ja pidon vahvistamisessa.

Tässä työssä kaupungit, kunnat ja maakunnat ovat avainroolissa – etenkin pääkaupunkiseutu ja maakuntakeskukset, jonne muuttoliike merkittävimmin kohdistuu. Ihminen muuttaa valtioon, mutta elämä ja arki eletään kunnissa ja niiden palvelujen äärellä.

Jos valtio on vetelä etenijä, ajakoot kunnat ja alueet sen ohi omalla aktiivisuudellaan. Tehköt ne itse omat aktiivisen maahanmuuttopolitiikan ohjelmansa ja toteuttakoon ne. Pieni kilvoittelu alueiden ja kuntien välillä asiassa on vain eduksi.

2. Euroopan unionin ja Afrikan unionin on luotava yhteiset linjaukset maanosien väliselle humanitäariselle ja työperäiselle maahanmuutolle tuleville vuosikymmenille.

iStockphoto

Tämä tuntuu välttämättömältä jo yksin sen vuoksi, että maanosien välinen muuttoliike olisi mahdollisimman hallittua ja kestävää molempien maanosien ja niiden valtioiden näkökulmista.

Afrikan, maailman kaupungistuvimman maanosan, haasteena on miljardiluokkaan nouseva nuorten työllistyminen. Samalla monien afrikkalaisten maiden talouksille muissa maanosissa työskentelevien rahalahetykset ovat merkittävä osa niiden kansantaloutta. Työvoimatarpeen ohella Euroopan näkökulmasta nykyistä hallitumpi pakolaispolitiikka Välimeren yli on välttämättömältä.

Kysymys on ennen muuta yhteisestä ja vastuullisesta tulevaisuuden suunnittelemisesta. Olemme historiallisen vahvoilla siteillä kytköksissä toisiimme ja elämme samaa aikaa – kirjaimellisesti.

3. Kansalaisilla tarjotaan mahdollisuus hankkia tuetusti tarvitsemaansa hoitoa (etenkin pitkä-aikaista) mistä tahansa maapallon maasta edellyttäen, että hoito täyttää suomalaiset kriteerit ja tuki on suhteutettu hoitoa tarjoavan maan hintatasoon.

Toki Suomi on ylivertaiselle valtaosalle paras paikka hoitaa niin itseä kuin läheisiä ja kanssaihmiä. Jos

hoitajia ei saada Suomeen, on hoitoa kuitenkin voitava saada sieltä, missä on hoitajia sekä myös vanhusten ja pitkäaikaissairaiden arvostusta.

Suomalaisten tulee voida hoitattaa itseään vapaaehtoisesti ja tuetusti myös EU:n ulkopuolella aomaan hintatasossa. Hollantilaisille tämä on ollut mahdollista jo pitkään. Edellytys luonnollisesti on, että hoito täyttää suomalaiset kriteerit. Näin varmistetaan samalla työvoiman, peruspalveluiden ja rahan riittävyyttä Suomessa.

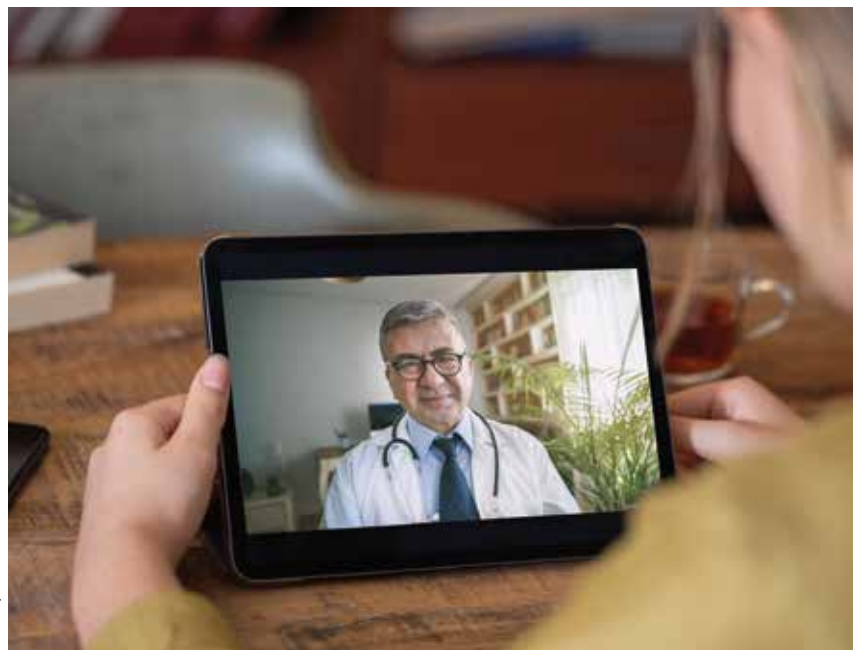
Tukea tällekin löytyy. Joka toinen (49 %) suomalainen kannatti (KAKSin kysely 2020) mahdollisuutta hakea tarvitsemaansa pitkäaikaista hoitoa vapaaehtoisesti ja tuetusti mistä päin tahansa maailmaa. Voimakainta kannatus oli Uudellamaalla (57 %) ja pääkaupunkiseudulla (58 %) asuvien, SAK:n jäsenten (55 %), keskituloisten (56 %) sekä nuorimpien (58 %) ja eläkeikää lähestyvien (59 %) sekä puolueista vihreiden (60 %), SDP:n (59 %) ja kokoomuksen (53 %) kannattajien keskuudessa.

4. Digitalisaation, tekoälyn ja teknologisen kehityksen avulla korvataan ihmistyötä riittävän työvoiman ja peruspalveluiden varmistamiseksi tulevaisuudessa.

On selvä, että hoitotilanteessa ihmistä ei voita mikään. Ihmistyötä on kuitenkin tulevaisuudessa pakko korvata, kuten on tehty tähänkin saakka. Tällä tiellä Suomessa edetään jo mm. hyvinvointialueilla etävastaanottoja järjestämällä. Se on itse asiassa välttämätön tapa turvata palveluja erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

KAKSin kysyessä selvä enemmistö suomalaisista (68 %) kannatti ainakin jossain määrin sitä, että tekoälyn ja teknologisen kehityksen avulla korvataan ihmistyötä roboteilla riittävän työvoiman ja peruspalveluiden varmistamiseksi. Enemmistö kaikissa vastaajaryhmissä oli tällä kannalla. Reilu neljännes (28 %) vastaajista suhtautui ehdotukseen nuivasti.

Lopuksi: Varmistetaan Suomen ja Euroopan pärjäämistä: Vähintään tuplataan nettomaahanmuutto ja kaikkien tyytyväisyys. •

LÄHTEITÄ: TILASTOKESKUKSEN VÄESTÖENNUSTE VUOTEEN KUNNITTAIN JA MAAKUNNITTAIN VUOTEEN 2040, MAAHANMUUTTOVIRASTON TILASTOT, KOULUTUS- JA TYÖPERUSTEISEN MAAHANMUUTON TIEKARTTA 2035, VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA, SÄHKÖPOSTIKYSELY SM MAAHANMUUTTO-OSASTOLLE.

teksti | Salla Nazarenko

VIHელიÄISTEN ONGELMIEN VAALIT

Mistä vaalien alla pitäisi puhua, ja mistä puhutaan? Puuttuuko Suomesta pitkän aikavälin visio? Professorit vastaavat.

Suomen haasteet näyttävät massiivisilta puoli vuotta ennen eduskuntavaaleja. Väestö ikääntyy ennätysnopeasti, hoiva-ala on kriisissä, turvallisuuspoliittinen tilanne huonoin sitten kylmän sodan.

Muutamaa kuukautta ennen vaaleja keskustelussa on ollut ennen muuta talous ja roima velanotto pandemian ja sodan vuoksi. Yhteiskunnalliset ongelmat vaikuttavat kuitenkin kaikki toinen toisiinsa ja vaaliteemoja on vaikea rakentaa pitkän aikavälin ratkaisujen varaan. Professorit pohjivat Polemiikille vaaliteemoja ja kertovat myös, miten itse ehdokkaansa valitsevat.

”Kultainen aika on ohi”

Maantieteen professorin **Eeva-Kaisa Prokkolan** mukaan meneillään on paljon päällekkäisiä kriisejä ja sokkeja, mikä heijastuu vaalipuheeseen. Hän peräänkuuluttaa oikeudenmukaisuutta. Erityisesti ilmasto- ja ympäristöasioissa siirtymän pitäisi olla alueiden näkökulmasta tasapuolinen. Pelkkä puhe velanotosta ei riitä.

– Vihreä siirtymä nopeutui sodan vuoksi, ja se liittyy moniin ihmisen arkea lähellä oleviin kysymyksiin: onko varaa maksaa sähkölaskuja tai missä määrin ihminen on riippuvainen autosta. Nämä kysymykset koskettavat Suomen eri alueita eri tavoin.

jatkun >

Vastavalo / Sakari Alasuutari

Eeva-Kaisa Prokkola

Tuuli Nikki

YLEINEN GLOBAALI LEVOTTOMUUS JA ENNUSTAMATTOMUUS KOSKEE MYÖS MEITÄ.

jatkuu >

Venäjän hyökkäyssotaan ja Naatoon Suomessa on yhtenäinen kan-
ta, mutta muissa asioissa ristiriidat
ja eriarvoisuuden lisääntyminen on
Prokkolan mielestä mahdollista.

Taantuman uhasta puhutaan,
mutta toistaiseksi työllisyystilan-
ne on hyvä. Poliittisten päätöksen-
tekijöiden on vaikea myydä ihmisille
se ristiriita, että yhtäältä tulee olla
tuottava ja talouskasvua tuova kan-
salainen, ja toisaalta sopeutua il-
mastomuutokseen muun muassa
kuluttamalla vähemmän.

Jo koronan aikaan mainittu ”uusi
normaali” näyttääkin hyvin erilaiselta
kansalaisten arjen näkökulmasta.

– Sellaiseen kultaiseen aikaan ei
ole paluuta. Yleinen globaali levotto-
muus ja ennustamattomuus koskee
myös meitä. Pandemia toi polarisaa-
tiota.

Prokkola muistuttaa, että kriisit
osoittavat globaalien kysymysten kos-
kettavan entistä selkeämmin Suomea.

– Ilmastomuutoksen hidastami-
nen edellyttää sitä, että suuret valtiot

pystyvät sopimaan geopolitiikasta ja
muista asioista keskenään.

Myös esimerkiksi työn muuttu-
minen monipaikkaiseksi tulee mah-
dollisesti vaikuttamaan alueellisesti
niin verokertymään kuin alueelli-
seen suunnitteluun ja johtamiseen
korostaen edelleen alueellisia eroja.

Maahanmuutto ei patenttiratkaisu

Prokkola muistuttaa, että hyvin-
vointialueet ovat hyvin eri tilantees-
sa. Itä- ja Pohjois-Suomen ongelma-
na ovat pitkät välimatkat ja se, miten
kaikille taataan pääsy palvelujen ja
hoivan piiriin. Isoissa kaupungeissa
ongelmana taas ovat pitkät jonot ja
johtaminen. Väestön nopea vanhe-
neminen on Suomen erityispiirre, jo-
ta on vaikea ratkaista.

Prokkola suhtautuu skeptisesti
20-30 vuoden päähän suuntautuviin
väestöennusteisiin, koska elämme
suurten muutosten aikaa. Edes maa-
hanmuutto ei välttämättä ratkaise
aluepoliittisia ongelmia.

KYSE EI OLE SIITÄ, ETTEI VISIOITA OLE, VAAN SIITÄ, ETTÄ NIITÄ EI USKALLETA SANOA.

– Vaikka tänne tulee muualta väkeä, he haluavat asua vetovoimaisissa kaupunkikeskuksissa.

Prokkola pohtii myös sitä, miten turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos vaikuttaa alueellisesti.

– Esimerkiksi sopii tuulivoimaloiden rakentaminen. Puolustusvoimat päättävät sen, minne niitä voi rakentaa. Entä miten Nato-jäsenyyden tuomat uudet rakenteet näkyvät alueilla.

Prokkolan mukaan käytössä ovat kauan olleet talousmittarit, mutta nyt niiden rinnalle ovat perustavanlaatuisesti nousseet huoltovarmuuden ja ruokaturvallisuuden kaltaiset kysymykset, joiden ratkaisemisessa talous ei enää ole tärkein asia. Eksistentiaalisten kysymysten edessä rahoitus järjestyy.

Omassa äänestyspäätöksessään Prokkola pohtii ennen muuta oikeudenmukaisuutta.

– Tasa-arvo, ei vain sukupuolten tasa-arvon mielessä vaan hyvinvointiajatteluna laajemmin. Haluaisin, että Suomi olisi pohjoismainen hyvinvointivaltio.

Syyllistämisen politiikka ei auta

Myös hallintotieteen professori **Jari Stenvall** on huolissaan siitä, onko Suomi jatkossa taloudellisessa ja toiminnallisessa mielessä Pohjoismaa. Stenvallin mukaan Suomen vahvuus on aina ollut ongelmanratkaisukyky. Kun pudotaan kuoppaan, sieltä myös nousee. Stenvall on kuitenkin huolissaan siitä, että Suomesta puuttuu kyky rakentaa näkymiä siitä, mihin suuntaan Suomi menee ja kehittyy. Kuopasta nousee, mutta syitä sille, että kuoppaan aina uudestaan putoon, ei pystytty analysoimaan.

– Politiikka on tässä mielessä pahasti rikki. Jos joku esittää nä-

kemyksen siitä, mihin suuntaan asioita pitäisi viedä, kaikki käyvät hänen kimppuunsa eikä järkevää keskustelua ratkaisuista synny.

Stenvallin mukaan erityisesti Lipposen hallituksen aikaan alettiin yhä enemmän poliittisessa keskustelussa syyllistämään niitä, jotka esittivät poikkeuksellisia kantoja yhteiskunnan kehittämiseksi. Vähitellen poliittisesta keskustelusta on tullut lyhyttempoeisempaa ja yksityiskohtiin keskittyvämpään. Yksinkertaistetut totuuden menestyvät usein myös sosiaalisessa mediassa.

– Kyse ei ole siitä, ettei visioita ole, vaan siitä, että niitä ei uskalleta sanoa. Stenvallin mielestä Suomeen tar-

vittaisiin järjestelmä, joka mahdollistaisi erilaisten yhteisten näkemysten esiin tuomisen ja ratkaisujen etsimisen kompromissien ja dialogin kautta.

– Tarvitaan ennakkointia ja sen pohdintaa, mitä voisi tapahtua, puuttuu. Demokratian tehtävä on tuoda uusia ajatuksia yhteiskunnan kehittämiseksi. Jos ollaan niihin tyytymättömiä, äänestetään toista linjaa.

– Olen todella iloinen ja onnellinen, jos meillä syntyy vaalikeskustelua siitä, mikä on se näkemys, jolla Suomi pärjää.

Kunnat pois mukavuusalueelta

Jari Stenvallin mukaan myös kunnilta puuttuu näkökulma. *jatkuen >*

Jari Stenvall

Merja Ojala

Anna Mäki-Petäjä-Leinonen

Merja Ojala

VANHUKSET EIVÄT VOI OLLA PERHEIDEN VASTUULLA, EIKÄ LAINSÄÄDÄNTÖ SIIHEN VELVOITA.

jatkuu >

– Kunnatkin ovat pysyneet liiaksi mukavuusalueella sen sijaan, että niissä olisi pohdittu uusia, rohkeita ratkaisuja. Tästä johtuen Suomeen on syntymässä sote-uudistuksen seurauksena lähinnä tehtäviltään karsittuja minikuntia.

Stenvall näkee ongelmia myös johtamisessa.

– Ei työvoimapula ole mikään yllätys. Hyvinvointialueiden ongelmat ovat olleet ennakoitavissa. Meillä on asioita, joista on vaiettu paljon ja pitkään. Johtaminen on liian tässä ja nyt – toimintaa.

Poliittiset päätöksentekijät alkavat helposti pyörimään omassa todellisuudessaan eivätkä heidän kannanottonsa Stenvallin mukaan tavoita ihmisten arkea ja huolia.

– Eurooppa-visioiden tai turvallisuuspoliittisten linjausten esittely ei kerro ihmiselle, joka on huolissaan sähkön hinnasta, ruoan hinnasta tai palveluista yhtään mitään. Tässäkin kunnilla olisi profiloitumisen paikka.

– Joissakin kunnissa oman kun-

nan asukkaat voivat ostaa sähköä kunnan yhtiöltä edullisemmin, toisissa sitten ei. Kunnan omistajaroolista pitäisi keskustella. Onko ihmiselle merkitystä sillä, myykö sähköä julkinen vai yksityinen yritys, jos molemmat ovat ahneita?

Uurnille astuessaan huhtikuun vaaleissa Stenvall valitsee ehdokkaan, jolla on ripaus omaperäisyyttä, ripaus näkemystä ja ennen muuta yhteistyökykyä muiden kanssa.

Ikääntyvä väestö heitteillä

Vanhuus oikeuden professori **Anna Mäki-Petäjä-Leinonen** ei säästele sanojaan vanhuspalveluista puhuesaan. Hän toivoisi näkevänsä aiheen vaaliteemana mutta epäilee, ettei se nouse riittävästi keskusteluun. Suurten ikäluokkien vanheneminen on nyt käsillä. Asia oli tiedossa vuosikymmeniä: miten tilanne pääsi tällaiseksi?

– Ongelmilta on ummistettu silmät, Mäki Petäjä-Leinonen napauttaa.

jatkuu >

Markus Hirvonen

POHJOIS-KARJALAN MAAKUNTAJOHTAJA TOIVOO KOKEILUKULTTUURIA SUOMEEN

Ukrainan sodan vaikutukset tuntuvat eniten itäisessä Suomessa, jossa luonteva kanssakäyminen venäläisten kanssa oli pitkään elinvoimatekijä. Miten tulevaisuuteen katsoo maakunta, jonka maantieteellinen sijainti on syrjäinen ja väestö eräs Suomen vanhimmista?

Maakuntajohtaja **Markus Hirvonen** ei ole huolissaan. Hänen mukaansa Pohjois-Karjalassa asenne on peruspositiivinen eikä sitä uusi rautaesirippu muuta.

– Tottakai epävarmuustekijöitä on paljon ja myös valtiolta tarvitaan tekoja. Kaikkein tärkein asia meille on saavutettavuus. Kun rata oli poikki eikä lentoliikennettä ollut, matka Helsinkiin kesti 7 – 9 tuntia. Sellainen ei tietenkään ole kestävä. Suurin pelko täällä on jäädä pussin perälle.

Hirvonen uskoo, että muuttuva turvallisuuspoliittinen tilanne voi

kääntyä jopa Pohjois-Karjalan eduksi.

– Täällä on aina ollut vahva resilienssi sen suhteen, minne suuntaudumme. Nyt pitää suuntautua muualle. Elinvoimainen Itä-Suomi on myös turvallisuustekijä koko valtakunnalle.

Sodan rinnalla väestökehitys on asia, joka Pohjois-Karjalan on kii-reesti ratkaistava.

– Maakunta on muuttovoittoinen, mutta syntyvyyden ja kuolleisuuden välinen kuilu on matemaattinen mahdottomuus ratkaista. Puolet syntyvästä ikäluokasta pitäisi kouluttaa yksinomaan sote-ammattilaisiksi,

jotta henkilöstö täällä riittäisi.

Hirvosella onkin tervetulle valtakunnan päättäjille, mitä työperäiseen maahanmuuttoon tulee.

– Tarvitaan kansallinen työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton ohjelma, jossa huomioidaan alueelliset erityispiirteet. Lisäksi englanninkielisen koulutuksen tarjoaminen on tehtävä helpommaksi.

Markus Hirvosen mielestä Suomesta puuttuu kokeilujen ja pilotoinnin kulttuuri. Liian moni idea kompastuu byrokratian hitauteen.

– Sen sijaan, että kokeiltaisiin uutta, ajatellaan, että ongelmat menevät ohi odottamalla. Esimerkiksi sote-henkilöstön riittävyttä voisi ratkaista kokeilujen ja väliaikaisen lainsäädännön avulla.

Hirvosen mukaan Pohjois-Karjalasta löytyy visioita ja ennakoitiossaamista, mutta liian moni asia kompastuu lainsäätäjään. •

Mikko Mattila

Merja Ojala

KRIISIAIKOINA POLIITTISTEN JOHTAJIEN SUOSIO KASVAA, MUTTA KRIISIN PITKITTYESÄ SUOSIO SITTEN LASKEE.

jatkuu >

– Vuonna 2019 alkanut hoivakriisi kertoo sen, että meillä ei ole riittäviä resursseja. Retoriikka ”hoiva menee kotiin” on tietysti hyvä, mutta tutkimusten mukaan ikääntyvät eivät todellisuudessa tuota hoitoa saa eikä ympärivuorokautisen hoivan piiriin pääsemiseen ole osoitettu resursseja.

Mäki-Petäjä-Leinosen mukaan vanhuspalvelut ovat juhlapuheissa olleet aina tärkeä asia, mutta kun on tullut aika priorisoida esimerkiksi rahankäyttöä, tilanne muuttuu. Lainsäädännössäkin on puutteita. Esimerkiksi itsemääräämisoikeuslaki, joka

määräisi, millä perusteella ihmisen perustuslaillista oikeutta itsemääräämiseen voi rajoittaa, ei ole edennyt, vaikka STM totesi jo 2003, että monet vanhuksiin kohdistuvat rajoitustoimet ovat perusoikeuksien vastaisia.

Toinen ongelma on parhaillaan eduskunnassa oleva vammaispuvelulain uudistus, joka on jättämässä muistisairaat ulkopuolelle, vaikka he ovat kognitiivisesti vammautunut ihmisryhmä.

– Ymmärrän säästötarpeen, mutta jos yksi ihmisryhmä jätetään huomioitta, siitä tulee ihmisoikeuskysymys.

Mäki-Petäjä-Leinonen kokee, että vaikka sotaretoriikka on nykyisessä tilanteessa ymmärrettävä, haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset unohdetaan.

– Vanhukset eivät voi olla perheiden vastuulla, eikä lainsäädäntö

siihen velvoita. Karua, missä tilanteessa osa on, kun tarvittavaa hoivaa ja palveluita ei myönnetä riittävästi.

Hoitajakriisi ei ollut yllätys professorille muuten kuin ehkä syvyytensä ja nopeutensa puolesta.

– Voisiko tämä olla ratkaistavissa sillä, että hoivaan työllistyisi enemmän hoivan avustavassa roolissa olevia hoiva-avustajia?

Omaa ehdokasvalintaansa Mäki-Petäjä-Leinonen pohtii työnsä kautta.

– Äänestän ihmistä, joka ajaa haavoittuvien ryhmien asioita.

Entä se sota?

Tätä kirjoitettaessa Ukrainan sodan loppuminen ei näytä realistiselta. Yleisen valtio-opin professorin **Mikko Mattilan** mielestä ulkopoliittikan ennaktoimattomuus tekee sen, että sodan asemasta vaaliteemana on vaikea sanoa tässä vaiheessa mitään suurta.

– Nato-kysymys ei tule olemaan mikään vaaliteema, siitähän vallitsi laaja konsensus. Sen sijaan sodan vaikutukset kuten inflaatio, energian hinta, ruoan hinta ja lämmityskustannukset varmasti puhuttavat.

Mattila on Jari Stenvallin kanssa yhtä mieltä siitä, että usein vaalikampanjoissa keskustellaan lyhyen aikavälin asioista. Ukrainan sota on tuonut energiakysymykset uudelleen agendalle. Puolueet saattavat kehystää energianhinnan nousun sen kautta, miten ne vaikuttavat eri ihmisryhmiin. Pitkän aikavälin keskustelu ilmastokysymyksistä sen sijaan on aika vaikeaa.

Mattila odottaakin suhteellisen perinteistä vaaliagenda.

– Veikkaisin, että jollei Ukrainassa tapahdu yllättävää käännettä, keskustelu käydään perinteisellä vaaliagendalla: velkakriisin, julkisen palvelujen ja soten ympärillä niin, että oikeisto-

puolueet korostavat velkaantumista ja vasemmisto taas enemmän julkisten palvelujen tärkeyttä.

Perussuomalaisten asemaa Mattila peilaa sisarpuolueisiin Euroopassa.

– Perussuomalaiset saattavat hyötyä energian hinnan noususta, jos onnistuvat kehystämään sen itselleen edullisella tavalla. Jos energian hinnan nousu nähdään kansallisena välttämättömyytenä ja Ukrainan sodan seurauksena, se varmasti herättää vähemmän protestimielialaa eikä hyödytä yhtä paljon perussuomalaisia.

Mattilan mukaan perussuomalaisten suosiota seurattaessa on hyvä katsoa Euroopan maita laajemmin.

– Sosiaalista konservatismia kannattaville puolueille on kannatusta laajemmin. Tämä on ollut trendi 20 viime vuoden ajan.

Istuva pääministeri on edelleen hyvin suosittu siitä huolimatta, että hallitus on rämpinyt kriisistä kriisiin.

– Tämä on itse asiassa aika tavallista: kriisiaikoina poliittisten johtajien suosio kasvaa, mutta kriisin pitkittyessä suosio sitten laskee. Marin on onnistunut säilyttämään suosionsa johtaessaan Suomen hallitusta tässä epätavallisessa ajassa.

Myös Mattilan mielestä muutokset ovat hankalia – erityisesti nyt, kun ne ovat negatiivisia ja vaikuttavat ihmisten elämään. Hänen mukaansa pitkän aikavälin päätösten tekeminen on vaikeaa myös siksi, että koska vaalit ovat neljän vuoden välein, ne eivät kannusta vaalikauden yli menevien päätösten tekemiseen.

Omasta äänestyspäätöksestään Mattila toteaa äänestävänsä ennen muuta puoluetta.

– Yleensä valitsen puolueen mukaan ja katson ehdokkaan, joka ei ole ihan suurin nimi, mutta kuitenkin näyttänyt pärjänneensä vaikkapa kunnallispolitiikassa. •

Sote lähtee, työllisyys tulee: millainen on kunta tulevaisuudessa? Rakennamme tulevaisuuden kuntaa yhdessä! Tavoitteena ovat Uudet kestävät kunnat.

Kaiken takana on kunta. Kunnan tukena Kuntaliiton
kehittämisen-, innovaatio- ja tutkimuspalvelut.

kuntaliitto.fi/uudet-kestavat-kunnat

EUROOPAN MUUTTOLIIKEVERKOSTO

Euroopan muuttoliikeverkoston (European Migration Network, EMN) Suomen yhteyspisteen uusi julkaisu:

Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen – Suomen kansallinen raportti

Naiset muodostavat noin puolet kaikista maahanmuuttajista Suomessa. Maahanmuuttajanaiset muodostavat moninaisen ryhmän niin maahanmuuton syiden kuin muiden ominaisuuksiensa näkökulmasta: naisia saapuu Suomeen perhesyistä, töiden ja opiskelun vuoksi sekä turvapaikanhakijoina, kiintiöpakolaisina tai tilapäistä suojelua saavina. Erilaisista taustoista riippumatta maahanmuuttajanaisia tuntuu yhdistävän sama ongelma: haasteet päästä suomalaisille työmarkkinoille. Tämä koskee niin korkeasti koulutettuja maahanmuuttajanaisia kuin heikon koulutuksen varassa oleviakin.

Tässä EMN-tutkimuksen Suomen kansallisessa raportissa tarkastellaan, missä määrin maahanmuuttajanaisten kotoutumiseen liittyviä erityispiirteitä on huomioitu suomalaisessa kotoutumispolitiikassa. Tarkastelun kohteena ovat kolmansista maista kotoisin olevat Suomeen muuttaneet naiset.

Yhteystiedot:

Euroopan muuttoliikeverkosto,

Maahanmuuttovirasto

Puh: 0295 430 431

emn@migri.fi

www.emn.fi (Suomen kansalliset verkkosivut)

www.ec.europa.eu/emn/

(kansainväliset verkkosivut)

Julkaisu löytyy 25.11.2022 alkaen osoitteesta:

www.emn.fi/julkaisut

Julkaisu on kaksikielinen (englanti ja suomi)

Maiju Pohjanheimo

Pauliina Vanhatalo
kirjailija

Kulttuuri kaupungin sydämessä

Kun muutimme nykyiseen asuinkaupunkiimme Raahen kymmenkunta vuotta sitten, meidän oli tarkoitus pitää odotuksemme matalina. Ajattelimme, että meri ja kaunis rannikko sentään jäisi, kävisi tehtaan varassa elävälle paikkakunnalle sitten miten vain. Löytämämme ja kunnostamamme kaunis koti olisi aina meidän. Lapset ehtisivät kai käydä koulunsa, ennen kuin niitä oltaisiin sulkemassa.

Emme osanneet ottaa huomioon sitä, miten kokonaisvaltaisesti kiintyisimme kaupunkiin vuosien mittaan. Aloimme katsella ympärillemme kiinnostunein silmin ja nähdä kaikkialla hyödyntämättömiä mahdollisuuksia. Miten hienon taidegallerian saisi tuohonkin tyhjään rakennukseen! Miten paljon enemmän elämää mahtuisi vanhaankaupunkiin! Eikö tyhjillään olevaa elokuvateatteria sentään voisi vielä pelastaa?

Pohjoisena pikkukaupunkina Raaha on samanlaisten haasteiden edessä kuin moni muu vastaava paikkakunta. Väestö ikääntyy, lapsia syntyy vähän, rakennukset ränsistyvät ja ilmastokriisi edellyttää nopeita toimenpiteitä. Budjettileikkausten keskellä on vaikea löytää polkua kasvuun ja hyvinvointiin. Se saa poliittisen keskustelun joskus kärjistymään, ja ensimmäisenä kyseenalaistetaan usein kulttuuriin käytettyjen rahojen mielekkyys.

Kulttuurialan ammattilaisena keskustelun sävy harmittaa minua aika ajoin. Tuntuu epärealistiselta, jos kulttuuri nähdään vain kalliiden pilvilinnojen rakentamisena tai realiteeteista irtautuneena haihatteluna, vaikka se on oma, asiantuntemusta vaativa työkenttänsä. Jos tuota asiantuntemusta löytyy, kulttuuri tuo pienille paikkakunnille paitsi elämäniloa myös rahaa, turisteja ja verotuloja. Kulttuurin kuolemasta ei taas ole monta askelta kaupungin kuolemaan.

Tätä nykyä suhdettani kotikaupunkiini leimaa tasapainottelu toiveikkaiden odotusten ja pettymyksiin varautumisen välillä. Tuntuu tärkeältä nähdä omassa paikkakunnassa innostavia mahdollisuuksia – ja samalla tarpeelliselta tyytyä ajoittain siihen hyvään mitä täällä yhä on.

Yksittäinen ihminen ei pysty pelastamaan kokonaista kaupunkia, ja pelastajaa on usein turha etsiä myöskään näiden paikkojen ulkopuolelta. Yhteisönä ihmiset voivat kuitenkin tehdä enemmän kuin uskovatkaan, ja näen tuon yhteisön vahvistuvan aina, kun eri-ikäiset ja -taustaiset ihmiset kokoontuvat konsertteihin, näytelmiin ja muun kulttuurin äärelle. Siksi kulttuuri ei tapahdu jossakin kaupungin reunamilla, mistä se voidaan leikata pois kokonaisuuden kärsimättä. Se tapahtuu kaupungin ytimessä, sen sydämessä.

SOSIAALITYÖN MONET MUODOT

Maaseudulle ominainen, sosiaaliin suhteisiin perustuva sosiaalityö innostaa alalla pitkään työskennellyttä Terhi Mylleriä.

Nyt sosiaalityö on muuttumassa kohti kaupungeille tyypillistä, organisatorisia reunaehdoja ja materiaalisia resursseja korostavaa työkulttuuria, eikä se ole **Terhi Myllerin** mukaan pelkästään hyvä asia. Tuoreessa väitöskirjassaan hän tekee alan erilaiset ammatilliset työ-
kulttuurit näkyviksi.

Väitöstutkimus lähti liikkeelle ruohonjuuritasolta, oman työn parista, sosiaalityöntekijän asiakassuhteista. Arkiseen työhön liittyy vahvasti myös ammatillinen työ-
kulttuuri, joka ilmentää alan työkäytänteitä, periaatteita ja arvoja.

Kuinka suuri merkitys työ-
kulttuurilla on alalla työskentelyyn?

Terhi Myller viittaa oppi-isäänsä, sosiaalityöntekijä **Ernest Greenwoodiin** ja tiivistää, että kasvaminen aloittelijasta asiantuntijaksi on ennen kaikkea ammatilliseen kulttuuriin sopeutumisprosessi, jossa yksilö sisäistää ammatillisen ryhmänsä arvot ja normit.

Niinpä työ-
kulttuuri vaikuttaa vahvasti sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointiin, heidän tuottamiensa palveluiden laatuun ja alan ammatilliseen kehittymiseen.

Maaseudun oma kulttuuri hahmottui selvästi

Oman tutkimusaineistonsa kokoamisen Terhi Myller aloitti syrjäseudulla, jota ei tarkemmin väitöskirjassa nimetä.

Seutua luonnehtivat pitkät välimatkat, maaseutumainen maisema, työpaikkojen vähäisyys ja se, ettei taajamia tai kaupunkien tapaista koulutusrakennetta ole.

Tutkimuksen varsinaisena tavoitteena ei ollut paikantaa eroja maaseudun ja kaupunkien sosiaalityössä; aikaisemmasta tutkimuksesta tiedetään, että eroja on. Niitä on niin asiakkuuksiin johtaneissa ongelmassa kuin työn organisoinnissa.

Kun Myller huomasi, että tutkimusaineistosta hahmottui maaseudulle ominainen työ-
kulttuuri, hän katsoi tarpeelliseksi läpivalaista il-

miötä myös kaupungissa ja selvittää, miten erilaiset työtavat konkretisoituvat työn arjessa.

– Sosiaalityötä tehdään monilla eri tavoilla. Maaseudulla korostuvat tuttavallisuus ja suhteet. Kaupungissa työ on strukturoidumpaa. Maaseudulla työskennellessäni huomasin, että kyse on erilaisista ammatillisista työ-
kulttuureista, Myller kertoo.

Maalla juorutaan positiivisesti – asiakkaan luvalla

Syrjäisen maaseudun työ-
kulttuuria Terhi Myller kuvaa sosiaaliin suhteisiin rakentuvaksi eli työote ottaa huomioon asiakkaan lähiverkoston.

Esiin nousee muun muassa yhteisöllinen työtapo, jota Myller kutsuu positiiviseksi juoruamiseksi.

– Sosiaalityöhön voidaan kytkeä mukaan esimerkiksi asiakkaan naapureita tai sukulaisia. Työntekijä sopii asiakkaan kanssa, että lähipiiri voi puuttua tilanteisiin matalalla kynnyksellä ja että asiakkaan asioita nostetaan heidän kanssaan esille. Tässä on tärkeää eettinen näkökulma. Asiakkaan lupa ja asiaa edistävä ote, jossa autetaan yhdessä, Myller korostaa.

jatkun >

KASVAMINEN ALOITTELIJASTA ASIAANTUNTIJAKSI ON ENNEN KAIKKEA AMMATILLISEEN KULTTUURIIN SOPEUTUMIS-PROSESSI.

jatkuen >

Sosiaaliin suhteisiin perustuvassa työkultuurissa korostuvat sosiokulttuuriset resurssit, eivät materiaaliset. Jälkimmäiset ovat tyypillisempiä kaupunkien työku-
lttuurille.

Tutkimusaineistossaan Myller havaitsi myös maaseudun sosiaali-
työn kiristyneet resurssit ja muut-
okset rakenteissa.

– Nyt maaseudulla on havait-
tavissa hallinnollisia muutoksia ja
piirteitä uudenlaisesta, sektoroidus-
ta työstä. Jos katsomme sosiaalityön
perinnettä, kaupungille ominainen
organisatoristen reunaehtojen ja
materiaalisten resurssien korostu-
minen on tulossa myös maaseudul-
le, Myller luonnehtii.

Myller tiivistää, että maaseudun
sosiaalityön kulttuurin ohjaava nor-
mi on vuorovaikutus, kaupunkien
resurssiniukkuus.

Toimijasta objektiksi ei ole sosiaalityön oikea suunta

Maaseudulle ja kaupungille tyypil-
listen työkulttuurien lisäksi Myl-
ler kuvaa väitöskirjassaan vielä
kolmannen, kulttuurisissa käytän-
nöissä rakentuvan mallin, jota oh-
jaava normi on epäselvä.

Tämä työtapaa ei paikannu sel-
västi maaseudulle eikä kaupunkiin.
Sitä luonnehtii tilannesidonaisuus
ja työntekijän asiantuntijuus.

– Tässä on piirteitä modernis-
ta asiantuntijuudesta. Työntekijä
tietää, mikä asiakkaalle on parasta.
Tähän työkuultuuriin ei liity asia-
kasprosessia vaan asiakkaan asema
on objekti, Myller toteaa.

Mallin hahmottuminen aineis-
tosta oli tutkijalle itselleenkin yl-
lätys, eikä hän pidä sitä hyvänä
kehityssuuntana sosiaalityön tu-
levaisuudelle. Se ei myöskään näy
aiemmassa tutkimuksessa, jossa ko-
rostuvat asiakkaan oma toimijuus ja
verkostoituva työtapaa.

Kulttuurisissa käytännöissä ra-

kentuvassa työkuultuuriissa Ter-
hi Myller näkee myös mahdollisia
vaaroja asiakasturvallisuudelle, jos
työtapaa muuttuu hyvin tilannesi-
donnaisiksi ja siten jopa sattuman-
varaiseksi.

– Toisaalta tilannesidonai-
suus ja ammatillinen harkinta ovat
sosiaalityön tärkeää osaamista, ja
parhaimmillaan tämän kaltainen
amatillinen työkuultuuri voi tu-
kea ja edesauttaa asiakkaiden mo-
ninaisten tilanteiden haltuunottoa
– silloin kun työskentely lähtee asi-
akkaan tarpeista ja perustuu luotta-
mukseen, Myller arvioi.

Mistä kulttuurisissa käytännöis-
sä rakentuva työtapaa sitten on syn-
tynyt, siihen ei väitöskirjan aineisto
vastaa. Terhi Myller arvelee, että
syitä voi löytyä sosiaalityön lyhyes-
tän ammatillisesta historiasta ja sen
myötä vakiintumattomista raken-
teista, tutkimusperustaisten toimin-
tatapojen puutteesta, ja ehkä myös
epäselvyyksistä, joita ei ole sanoi-
tettu eli työyhteisöjen hiljaisesta
tiedosta.

– Ehkä etnografinen tutkimus
olisi paikallaan tämän selvittämi-
seksi, Myller pohtii.

Sosiaalityön ydin on vuorovai- kutuksessa

Mikä innoittaa pitkän linjan sosiaa-
lityön ammattilaista omassa työs-
sään?

Terhi Myller toteaa suoraan, et-
tä se on maaseudun työkuultuuri.
Hän toteaa kuitenkin, että jokaiseen
kolmeen malliin liittyy ammatillisia
haasteita. Kaupungeissa ne liittyvät
resursseihin, maaseudulla ammatil-
lisiin rooleihin.

– Maaseudulla sosiaalityöntekijä
voi olla monissa rooleissa. Työ
on eettisesti herkkää, ja se myös
tiedostetaan. Kaikissa kolmessa
työkuultuuriissa ollaan kuitenkin pe-
rustehtävän äärellä, auttamassa asi-
akasta, Myller painottaa.

KUKA?

Terhi Myller, YTT

TYÖSKENTELEE yliopettajana
Karelia-ammattikorkeakoulussa
ikäystävällisten elinympäristöjen
kehittämisen tiimissä

VÄITÖSKIRJA ”Sosiaalityön
amatillinen työkuultuuri suhde-
perustaisena sosiaalityönä maas-
eudulla ja kaupungissa” tarkastettiin
Itä-Suomen yliopistossa 11.11.2022

**KASVAMINEN ALOITTELIJASTA
ASiantuntijaksi on ENNEN
KAIKKEA AMMATILLISEN
KULTTUURIIN SOPEUTUMIS-
PROSESSI.**

MAASEUDUN SOSIAALITYÖN KULTTUURIN OHJAAVA NORMI ON VUOROVAIKUTUS, KAUPUNKIEN RESURSSINIUKKUUS.

Nyt kun maaseudun sosiaalityössä on nähtävissä muutos kohti kaupunkimaisempaa kulttuuria, jossa korostuvat myös ohjeet ja rakenteet, Mylleriä huolettaa, että maaseudun ihmisläheisempi ote jää sivuun.

– Asiakastyö ja siinä rakentuvat suhteet ovat sosiaalityön ydintä. Myös ammatillinen kulttuuri rakentuu vuorovaikutuksessa. Jos siirrymme vähemmän vuorovaikutteiseen malliin, jossa organisatoriset reunaehdot korostuvat, on vaarana, että työstä katoaa jotain. Voidaan jopa kysyä, onko se enää sosiaalityötä, Myller huomauttaa.

Sama rakenne ei sovi kaikkialle

Itä-Suomen yliopisto kuvaa, että Terhi Myllerin väitöstyö on ajankoh-

tainen puheenvuoro mittavan sosiaali- ja terveystalouden järjestelmääuudistuksen aikakaudella.

Tutkija ei kuitenkaan lähde enustamaan, mahdollistaako sote-uudistus uudenlaisia työtapoja ja ammatillista työkulttuuria asiakkaan parhaaksi, kuten on toivottu.

– Tutkimukseni avaa sitä, että ammatillinen työkulttuuri on osin erilainen eri konteksteissa. Sosiaalityössä on myös hyvin keskeistä huomioida, mitkä ovat yksilön mahdollisuudet hänen omassa ympäristössään. Siksi ei ole kaikkialle sopivaa, ylhäältä tulevaa sosiaalityön rakennettakaan. Toivon, että tämä huomioidaan uusilla sote-alueilla.

Myller muistuttaa, että organisaatiokulttuureista ja suurten yk-

siköiden yhdistämisestä on paljon tutkittua tietoa. Myös sosiaalityön kehittämiseen väittelijä toivoo tietoperusteisempaa otetta.

– Tässä työssä voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän tutkimustietoa. Se olisi työn tulevaisuutta.

Terhi Myllerin omat suunnitellut tutkimuksen jatkosta ovat vielä auki.

– Opetuksessani hyödynnän tuloksia ja tutkimusotetta. Siten työ jatkuu, Myller toteaa. •

➔ *KAKS rahoittaa tutkimusta.*

Väitöskirja on ladattavissa osoitteessa: <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/28520>

teksti | Eeva-Liisa Hynynen kuvat | Via Ramstén

KOHTI PAREMPAA KUNTAYHTIÖIDEN OMISTAJUUTTA

Kuntayhtiöiden rooli korostuu sote-uudistuksen jälkeisessä kuntataloudessa. Jatkossa yhä tärkeämpi kysymys on, kuinka kunnat osaavat omistaa yhtiöitään. Lisäksi keskiöön nousee kuntayhtiöiden hallitusten asiantuntemus. Tampereen yliopiston tutkimushankkeessa syvennyttään kuntayhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden edistämiseen.

Tampereen yliopiston yritysoikeuden tenure track -professori **Janne Ruuhonen** johtaa kuntayhtiöiden avoimuutta koskevaa tutkimushanketta. Aihe on tällä hetkellä erityisen ajankohtainen. Hanketta on rahoittanut Kunnallissalan kehittämissäätiö.

Hankkeessa tutkijakollegana toimii professori **Veikko Vahtera**. Kaksikko on aiemmin julkaissut useita tutkimuksia kuntayhtiöistä.

Kuntayhtiöiden lukumäärä on lähes kaksinkertaistunut viimeisten kymmenen vuoden aikana. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 oli noin 2 100 kuntayhtiötä.

Janne Ruuhosen mukaan lukumäärän kasvua selittää paljolti voimassa oleva sääntelyn vaatimus kilpailuneutraliteetista tilanteessa, jossa julkisomisteiset yhtiöt kilpailevat avoimilla markkinoilla. Toinen puoli yhtiöittämisistä liittyy toiminnan tehostamispyrkimyksiin.

jatkuu >

Kuntayhtiöiden arviointi ja toiminnan läpinäkyvyyden edistäminen

- 1** Miten kuntakonsernin kokonais-
edun toteuttaminen heijastuu
kuntayhtiöiden tilintarkastukseen ja
tarkastuslautakunnan arviointiin?
- 2** Miten valtuuston asettamat
tavoitteet ohjaavat kuntayhtiöiden
toiminnan arviointia?
- 3** Onko tarkastuslautakunnalla
riittävän laaja tiedonsaantioikeus
tehtävänsä hoitamiseksi?
- 4** Miten kunnat voivat omistaja-
ohjauksella vahvistaa tarkastus-
lautakunnan toimintaedellytyksiä
kuntayhtiöiden arvioinnissa?

Hanke kestää syksyyn 2023 saakka.

jatkuu >

- Lainsäädäntö on selkeyttänyt ti-
lannetta verrattuna aiempaan, Janne
Ruohonen sanoo.

Kuntien omistamilla osakeyhti-
öillä voi pian olla näytön paikka.

Ensi vuoden alussa kuntien käyt-
tötalous puolittuu sosiaali- ja ter-
veyspalveluiden siirtyessä uusille
hyvinvointialueille, mutta velat jää-
vät kuntien taseisiin täysimääräisinä.
Kuntayhtiöiden taloudellinen merki-
tys kasvaa.

Janne Ruohonen muistuttaa, että
kuntayhtiöissä on kiinni paljon varo-
ja, mutta myös vastuita. Kuntayhti-
öiden yhteenlaskettu liikevaihto on
lähes 12 miljardia euroa.

Kuinka kunnat osaavat omistaja-
na ohjata yhtiöitään?

- Vaihtelevasti. Kuntien välillä on
suuria eroja. Kunnan pitää ymmär-
tää, mitä se tavoittelee yhtiöidensä
kautta ja myös varmistaa tavoittei-
den toteutuminen omistajaohjauk-
sella, Ruohonen vastaa kysymykseen.

Professori sanoo, että olennais-
ta on, millaiset taloudelliset tai toi-
minnalliset tavoitteet kaupungin- ja
kunnanvaltuustot asettavat kon-

serniyhtiöilleen, miten yhtiöitä oh-
jataan ja valvotaan – ja millaista
osaamista on kuntayhtiöiden halli-
tuksissa ja johdossa.

Kuntayhtiön olemassaololla täytyy
olla perusteltu syy – miksi siis yh-
tiöitetään.

- Onko kaikissa kunnissa yh-
tiöittämisen yhteydessä miellet-
ty osakeyhtiön toiminnan tarkoitus,
Ruohonen kysyy ja painottaa, että
ensisijaisesti osakeyhtiön tavoittee-
na on tuottaa voittoa omistajilleen.

- Toki yhtiöittämisellä voi olla
muitakin tavoitteita, Ruohonen täs-
mentää.

Yhtiöittäminen tuo omat haas-
teensa kuntakonserniin. Kuntayhti-
öihin liittyy Ruohosen mukaan osin
jopa ristikkäisiä vaatimuksia, joiden
kanssa kuntakonsernissa on opitta-
va toimimaan. Tutkimushankkeessa
tarkastellaan myös tätä näkökulmaa.

- Kuntalain mukaan omista-
jaohjauksella on edistettävä kun-
takonsernin kokonaisetua, mutta
osakeyhtiölain mukaan yhtiön hal-
lituksen on edistettävä osakeyhtiön
etua, Ruohonen avaa problematiik-
kaa.

Vaikka yhtiön omistaa kunta,
kuntayhtiöissä kyse on kunta-, julki-
suus- tai hallintolakien soveltamisen
lisäksi paljolti siitä, miten osakeyh-
tiölakia sovelletaan.

Osakeyhtiö on toimintaympäris-
tönä toisenlainen kuin kuntahallinto.

Esimerkiksi kunnallisen pää-
töksenteon asiakirjat ovat pääsään-
töisesti julkisia. Kuntayhtiöiden
asiakirjat puolestaan eivät.

- Osakeyhtiöissä liikesalaisuuden
piiriin kuuluvat asiat ovat ehdotto-
masti salassa pidettäviä, Ruohonen
muistuttaa ja jatkaa:

- Osakeyhtiölain mukaan halli-
tuksen jäsen on henkilökohtaisessa
vastuussa tekemistään päätöksistä.
Yhtiön hallituksen jäseneksi ryhty-
vän pitää tiedostaa tämä.

Kuntayhtiön hallituksen jäsenen
henkilökohtainen vahingonkorva-
usvastuu on painava. Lisäksi kun-

OMISTAJAOHJAUksen KAUTTA KUNTA MYÖS MÄÄRITTELEE, MILLAISISSA KYSYMYKSISSÄ YHTIÖN PITÄÄ KYSYÄ OMISTAJANSA LINJAUSTA.

talaissa edellytetään, että kunnan tytäryhteisön hallituksessa tulee olla toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

Ruohonen ei väheksy luottamushenkilöiden nimittämistä kuntayhtiöiden hallituksiin, mutta hän korostaa, että silloin kyseisellä henkilöllä olisi oltava liiketalouden tuntemusta, muunlaista asiantuntemusta tai kokemusta yhtiön hyväksi, jotta kuntayhtiön hallitukseen saadaan kokonaisuutena arvioiden muodostettua riittävä osaaminen.

Professori kuittaa lyhyesti, että kuntayhtiön hallitus ei ole pullakahvikerho. Ja että se ei sellaiseksi muutu, vastuu siitä on kuntapäätäjillä itsellään annettaessa ohjausta yhtiökokoukselle hallituksen kokoonpanosta.

Omistajaohjauksen kautta konserniohjeessa kunta myös määrittelee, millaisissa kysymyksissä yhtiön pitää tiedustella kuntaomistajansa ennakkokantaa.

Tarkastuslautakunta arvioi, miten valtuuston päätöksissä asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastuslautakunnalla ei kuitenkaan ole suoraa tiedonsaantioikeutta kuntayhtiöltä. Sen sijaan tilintarkastajalla on laaja tiedonsaantioikeus voidakseen arvioida yhtiön toiminnan lainmukaisuutta. Tutkimushankkeessa on tarkoitus arvioida, onko tarkastuslautakunnalla riittävä tiedonsaantioikeus tehtävänsä hoitamiseksi.

Tutkimuskohteeksi on nyt haettu erityyppisiä kaupunki- ja kuntakonserneja. Tutkimuksessa syvennytään kuntien keskeisiin kuntakonsernia ja omistajaohjausta koskeviin asiakirjoihin kuten omistajastrategioihin, konserniohjeisiin, talousarvi-

oihin, tarkastuslautakunnan arviointikertomuksiin ja niin edelleen.

Yhtiöille asetetut tavoitteet, niiden toteutuminen tai toteutumattomuus, toiminnan lainmukaisuus, ja periaatteet, joilla yhtiölle valitaan hallituksen jäsenet – kaikki olennaisin löytyy näistä dokumenteista.

Janne Ruohonen luonnehtii tekeillä olevaa tutkimusta oikeusdogmaattiseksi.

Tutkimuksessa nostetaan todennäköisesti esille myös suosituksia ja lainsäädännön arviointia: onko lainsäädäntö toimivaa?

Tutkimus pyrkii vastaamaan myös kysymykseen, millaisia omistajaohjauksen keinoja kunnissa tulisi ottaa käyttöön kuntayhtiöiden läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

- Tavoitteenamme on tehdä käytännön toimintaa - kuntapäätäjiä, tarkastuslautakuntia, kunnanjohtoa, yhtiön johtoa ja hallituksen jäseniä - palveleva tutkimus.

Ruohonen painottaa, että tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, onko yhtiöissä toteutettu valtuuston asettamat tavoitteet.

- Tarkastuslautakunta ei voi itse asettaa yhtiölle tavoitteita, mutta se voi kiinnittää huomiota siihen, ovatko omistajaohjauksen toimintatavat olleet asianmukaisia, ja ovatko tytäryhtiöille asetetut tavoitteet toteutuneet, Ruohonen sanoo.

Hänen mukaansa tarkastuslautakunta on yksi keskeinen toimija kuntakonsernin kannalta. Siksi myös tarkastuslautakunnissa pitää olla asiantuntevat jäsenet.

Ruohosen mukaan kuntayhtiöissä olisi paikallaan edistää nykyistä avoimempaa linjaa tiedottamisessa.

Hän kertoo havainneensa kuntayhtiöiden korostavan osakeyhtiön salassapitovelvollisuutta sellaisissa-

kin asioissa, joissa se on tarpeetonta.

- Voisihan yhtiön hallituksen keskeisistä päätöksistä tiedottaa siltä osin kun kyse ei ole liikesalaisuuksista.

Kuntien valtuustoille professori antaa neuvon.

- On havaittavissa, että kaikissa kunnissa ei aseteta kuntayhtiöille riittävän yksilöityjä tavoitteita vaan kaikille yhtiöille saatetaan asettaa samankaltaiset ympäröivät tavoitteet. Niin ei tarvitse olla.

Janne Ruohosen mukaan kuntayhtiöissä on paljon hyvää potentiaalia.

- Yhtiö voi toimia tehokkaasti, jos omistajaohjaus on riittävää ja omistaja on hereillä, ja ymmärtää roolinsa. Tärkeää on saada yhtiön hallitukseen riittävää osaamista. Lisäksi konserniohjeen pitäisi tietenkin olla kunnossa, esimerkiksi minkä tyyppisissä asioissa tulee tiedustella omistajakunnan ennakkokantaa, hän luettelee.

Entä jos pitäisi valita vain yksi keino, jolla voisi vaikuttaa kuntayhtiön toimintakykyyn parhaiten – mikä se olisi?

- Kunnan omistajaohjauksen painavin keino on valita yhtiöön asiantunteva hallitus ja tarvittaessa hakea hallitukseen myös ulkopuolista asiantuntemusta, professori vakuuttaa. Hänen mukaansa yhtiön hallituksen kokoonpano on sitä tärkeämpää, mitä merkittävämpi yhtiö on kunnalle. •

Janne Ruohonen on yritysoikeuden tenure track -professori. Professuurin alana on yritysten hallitustyöskentely ja kuntayhtiöt.

➔ KAKS rahoittaa tutkimusta.

teksti | Pirjo Silveri kuvat | Altti Näsi

ALTTIINA KUVILLE

Kuvaviestinnästä väitelleellä taiteen tohtorilla Altti Näsillä on monta palloa yhtä aikaa ilmassa.

Vaikka olen monessa mukana, arkeni on rauhallista. On vain vähän asioita ja paikkoja, joissa minun täytyy olla tiettyyn aikaan, sanoo tutkija, yrittäjä ja startup-yrityksen myynti- ja kehitysjohtaja **Altti Näsi** haastattelua sovittaessa.

Myöhemmin hän toivoo ajankohdan siirtoa ”koska osallistun sähkövesijettiprojektilla sijoittajatapahtumaan”.

Sijoittajatilaisuus tuottaa ainakin yhden varman lupauksen.

– Startup-maailma on minulle vielä uutta, meininki erilaista mihin olen tottunut. Ihmiset tulevat puhumaan suoraan ja ovat kiinnostuneita asiastasi. Tänäänkin tutustuin moniin mielenkiintoisiin henkilöihin. Kontaktit ovat tärkeitä.

Arvokas, korvaamaton aika

Aiemmin Altti Näsi työskenteli Suomen Punaisella Ristillä eri viestintätehtävissä, aloitti vuonna 2007, oli välillä ulkomailla ja palasi takaisin järjestöön.

Työ oli mielekästä, motivoivaa – ja päivät pitkiä.

– Kävin junalla Helsingissä, palasin kotiin iltakuudelta, ja sitten oli jo lasten nukkumaanmeno-aika. Aika kuluu nopeasti, lapset kasvavat, ja tajusin, etten ehdi yhtään keskittyä heidän juttuihinsa. Halusin rauhoittua ja väitöskirjan jälkeen irtautua hommasta. *jatkuu >*

Niila Näsi

KUKA?

Altti Näsi

SYNTYNYT 1979

KOULUTUS taiteen tohtori,
Lapin yliopisto 2020

KOTOISIN Tampereelta

ASUU Lempäälässä

PERHEESEEN KUULUVAT vaimo ja
kolme lasta

TYÖTEHTÄVÄT Snowsus Oy,
myynti- ja kehittämisjohtaja, 2021→
Lapin yliopisto, tutkija ja tuntiopettaja
2021→

Altti Näsi Design, visuaalisen viestinnän
asiantuntijapalvelut, 2012 →

TYÖURA Suomen Punainen Risti
2007–2021 (mm. nuorisotoiminnan
suunnittelija, viestintäkoordinaattori,
kehittämis- ja viestintäpäällikkö)

jatkuu >

Väitöstutkimus käsitteli valokuvien jakamisen merkityksiä eri yhteisöissä. Sen pohjalta on parhaillaan tekeillä tietokirja työotsikolla ”Minä ja kamerapuhelin”, ja jatkotutkimushanke Lapin yliopistossa on vireillä.

Oma yritys, Altti Näsi Design, tarjoaa visuaalisen viestinnän koulutuksia ja asiantuntijapalveluja.

Viime vuonna Näsi aloitti Snowsus Oy:n myynti- ja kehitysjohtajana, joka vastaa uuden sähkömoottorikelkkarakenteen kehitys- ja myyntityöstä.

Tällä yhdistelmällä päivät tohtorin töissä ovat vähintäänkin vaihtelevia.

Silti Altti Näsi vakuuttaa kiireettömyyttään. Rahaa voi aina saada lisää, aikaa ei.

– Aika on rahaa arvokkaampaa, jopa korvaamatonta. Tämä ajatus ohjaa paljolti tekemisiäni.

Eroon elämän suorittamisesta

Väitöskirjaprojektin myötä Altti Näsi oivalsi, että työelämän suorittamista kannattaa välttää.

– Mietin entistä tarkemmin, mihin lähdän mukaan ja mihin en. Työn tai yleensäkin elämän ei kuulu olla säntäämistä paikasta toiseen. Kaikkea ei voi saada, jostakin joutuu luopumaan. Ilman rahaa ei tule toimeen, mutta puhtaasti sen ehdoilla en halua mennä.

Puskurein on syytä varautua, mutta Altti Näsi on oppinut sietämään, että joskus rahaa tulee enemmän, joskus vähemmän.

Perheen kolmella lapsella ei ole liitua hienoja harrastuksia, jotka ajaisivat kaiken muun edelle.

Jokaisella on yksi, ja sitä voidaan myös vaihtaa.

Altti itse on pelannut kauan tennistä ja nyt innostunut padelistä, joka vaatii erilaista taktiikkaa.

– Lyöntitekniikkani on ylivoimainen vastustajaan verrattuna ja silti en vielä osaa! Padelissa voima pitää ottaa kokonaan pois, toisin mihin olen tenniksessä tottunut.

Vanhoja rakkaita harrastuksia ovat jalkapallo sekä luonto- ja eräjutut.

– Niin kauan kuin isä eli, teimme joka vuosi yhdessä kalastusreissun pohjoiseen. Haluaisin myös taiteil-

**”OLETKO AJATELLUT,
MITÄ TITTELIÄ ALAT KÄYTTÄÄ
PUHELINLUETTELOSSA
NIMESI PERÄSSÄ?”**

la huomattavasti nykyistä enemmän, mutta kaikkea ei voi saada.

Kansainvälisyyteen kasvanut

Altti Näsi on Tampereen yliopiston kahden liiketaloustieteen professorin poika. Isä-Juha ei ehtinyt nähdä lapsensa tiedeuraan, sillä hän kuoli vuonna 2008. Äiti-Salme oli innokas ja tärkeä tsemppaaja väitösprosessin aikana.

– Meillä kotona on aina harrastettu syvempää ajattelua. Jos olin vanhempien kanssa eri mieltä, asia keskusteltiin loppuun asti. Koulunkäynti ei ollut heille mikään yhden-kevä juttu, ja kyllä siitä tuli pienoisia suorituspaineita, Altti myöntää.

Verenperintöä on myös kansainväliseen ilmapiiriin kasvaminen. Ulkomaille ei menty viikoksi, sinne muutettiin.

– Amerikassa olimme kolmeen otteeseen. Sen jälkeen kun olin jo muuttanut pois kotoa, asuin Ranskassa, Itävallassa, Tanskassa ja Skotlannissa.

Valokuvien ja visuaalisuuden pariin Altti Näsiä ajoi oma into ja lahjakkuus.

– Lapsesta asti sain positiivista palautetta ja kannustusta, kun tein taidejuttuja. Lukiossa useimmat ottivat kuvaamataidosta yhden tai kaksi kurssia, minä valitsin kaikki kymmenen. Kun lukion jälkeen piti tehdä päätöksiä jatkosta, ilmoitin haluavani taidealalle.

Ydinperheessä kukaan ei sanonut, että huono idea, mutta Altin valmistuttua isoisä kysyi: ”oletko ajatellut, mitä titteliä alat käyttää puhelinluettelossa nimesi perässä?”

– Puhelinluettelot olivat tuossa vaiheessa jo siirtymässä historiaan, enkä osannut vastata. Pappa ehdotti kuitenkin napakasti, onnistuisiko tittelinä pelkkä ”maisteri”. jatkuu >

”Jutun kuvat liittyvät paikkoihin ja asioihin, joissa vaikutan ja jotta kenties edustavat sellaisia tyyppilisiä aihioita, joista ihmiset jakavat kuvia muiden kanssa. Halusin olla X-asennossa, jotta katsoja voi itse miettiä, kuinka idyllinen tai realistinen tilanne on, vai mistä näissä kuvissa on kyse? Onko henkilö edes keskeinen elementti kuvissa vai ovatko nämä kuvat asiana itsessään jotenkin muuten kiinnostavia – esim. esteettisesti tai aiheen puitteissa?”

–Altti Näsi

jatkuu >

Hän oli ilmeisesti epäileväinen taidekoulutusta kohtaan.

Lapin yliopiston tarjonta puhuteli enemmän kuin Aalto-yliopisto tai Taideteollinen korkeakoulu, jotka painottavat puhtaita taideaineita.

– Opiskeluaikana tein paljon mediataiteen ja -tieteen juttuja, koska niissä oli sopivasti konkretiaa ja bisnespotentiaalia.

Rovaniemellä Altti Näsi jatkoi vuonna 2020 tarkastettuun väitöskirjaan asti (*Visual Discussions: Understanding the socio-cultural functions of vernacular photography in contemporary communities*). Se koostuu käytännön mediatuotannosta ja

kolmesta artikkelista.

– KAKSin apuraha mahdollisti reippaan etenemisen, Näsi kiittelee.

Tutkimiseen rakastunut

Mitä tohtorintutkinto on antanut myöhempään työelämään?

Tärkein tulee mieleen nopeasti.

– Rupesin tykkäämään tutkimisesta, enkä halua päästää siitä irti. Aluksi tuntui kamalalta vekslaamiselta, kun tekstejä piti käydä moneen kertaan läpi ja kirjoittaa uudelleen, oli kielitarkastuksia ja muita. Mutta sitten tekemiseen rakastui! Olen edelleen Lapin yliopiston tutkija, alueinani työelämän viestintä, me-

diakentän muutos ja yhteisöllisyys. Olen myös opettanut ja ohjannut graduntekijöitä.

Kansainvälinen jatkoprojekti houkuttelee.

– Yliopistolla on hyvät verkostot joka puolella maailmaa. Se mahdollistaa kontaktit ja yhteistyökuviot ulkomaille.

SPR:n vuosinaan Altti Näsi as-teli suurissa saappaissa, kaikkien ensiavun koulutusohjelmien vastavajana johtajana.

– Olen huomannut, ettei yksinkertaiselta tuntuva kysymys välttämättä ole sellainen. Yhden pikkuasian muuttaminen voi vaikuttaa valtavas-

KUVATESSAMME HELPOSTI OLETAMME VASTAANOTTAJA- PÄÄN YMMÄRTÄVÄN, MITÄ OLEMME HALUNNEET VIESTIÄ.

ti moneen muuhun. Väitöstyö opetti laaja-alaista näkemistä ja monenlaisien asioiden huomioimista.

Jo ennen koronaa SPR aloitti koulutukset verkossa, ja silloinen kehittämis- ja viestintäpäällikkö Näsi perehtyi perusteellisesti aiheeseen.

– Tiedän, millaisille verkkokoulutuksille on tarvetta. Kiinnostaisi hyö-

dyntää väitöstutkimustani ja järjestää visuaalisen viestinnän koulutuksia muillakin kielillä kuin suomeksi. Ne eivät kuitenkaan synny hetkessä. Kokonaisuus täytyy alusta loppuun suunnitella, paketoita, kuvata, editoida, markkinoida, ja siihen kuluu helposti kuukausi tai kaksi.

Ei laitetta ilman kameraa

Kuva hallitsee nykyihmisen elinympäristöä. Kaikki kuvaavat kaikkialla, kuvaton somepäivitys on torso.

Ensin oli kännykkä, johon liitettiin kamera. Nykyään se integroidaan autoihin, polkupyöriin, kypäriin, lääketieteen laitteisiin, droneihin...

– Samalla syntyy uusia tarpeita ja käyttötapoja, emmekä vielä edes tiedä, mihin kehitys johtaa, Altti Näsi sanoo.

Intian valtameren Sentineliin saarella asuu edelleen keräily- ja metsästyskulttuurissa elävä heimo, jolla ei ole ollut mitään kontaktia moderniin ihmiseen.

– Jos heille näyttäisi kuvaa vaikka suomalaisesta joulusta, he eivät ensinnä ymmärtäisi, mikä valokuva on. Toisekseen heillä ei olisi käsitystä, mitä se esittää; joulupukki, kuusi, olohuone...?

Altti Näsi muistuttaa, että kuvamaailma on hyvin kulttuurisidonnainen ja kulttuurien sisällä on valtavasti alakulttuureja.

– Kuvateessamme helposti oletamme vastaanottajapään ymmärtävän, mitä olemme halunneet viestiä. Todellisuudessa jokainen katsoja keskittyy omiin juttuihinsa, mitä kuvassa näkee.

Tulkinnat vaihtelevat.

Visuaalista viestintää tutkivalla

SOSIAALISESSA MEDIASSA MONI POSEERAA PARHAANA VERSIONA ITSESTÄÄN.

on runsaudenpula, koska aihe koskettaa jokaista ja soveltamiskohteita on loputtomiin.

Altti Näsi aikoo seuraavaksi keskittyä esittämisen ja esiintymisen keinoihin etäjohtamisessa.

Esittämiseen liittyy tekninen puoli, kun yhteyttä pidetään kamerasi ja mikrofonin kautta. Kuka osaa käyttää laitteita? Paljonko se vaatii opettelua?

Sisältö on toinen osa-alue eli miten asioita esitetään.

Etätapaamisissa kamera näyttää usein vain yläruumiin. Kokouksessa voi istua kauluspaidassa ja puvunkissa mutta kalsarit jalassa.

– Sehän on esittämistä ja esiintymistä, jolla voi pelata.

Jos henkilöstölle täytyy saada jokin uudistus läpi, miten kuvata sitä? Esittäkö vain verbaalisesti vai meneekö viesti paremmin perille, jos näyttää prosessikaavion ”näin olemme ennen tehneet ja tähän kohtaan tulee jatkossa muutos.”

– Yhteisymmärryksen syntymisen on erityisen tärkeää silloin kun ei olla kasvotusten samassa tilassa.

Yksikään kuva ei synny sattumalta

Sosiaalisessa mediassa moni poseeraa parhaana versiona itsestään.

Kavereille lähtee tunnelmapaloja elämästä, jossa aurinko paistaa aina.

Altti Näsi puhuu ideaaliminästä ja reaalinästä. Konseptin ymmärtäminen on tärkeää sekä kuvaajalle että katsojalle.

Ideaaliminään liittyy elementtejä ”tällainen haluaisin olla”. Yhdelle on tärkeää, millainen kroppa on, toinen

jatkun >

PEREHDYIN ASIOIHIN, HAASTATTELIN ASUKKAITA JA KIRJOITIN HEISTÄ. VASTAANOTTAJANÄKÖKULMASTA TÄLLAISELLE OLI SELVÄSTI TARVETTA, LOPPUTULOS LIIKUTTI IHMISIÄ HÄMMENTÄVÄLLÄ TAVALLA.

jatkun >

tykkää leipoa, kolmas urheilee, neljäs rakastaa vauvoja, ja tällaisia kuvia sitten jaetaan.

– Esimerkkinä erähenkinen ihminen tuppaa jakamaan paljon enemmän otoksia luonnossa liikkueensa kuin vaikka sohvalla loikoillessaan. Sohvalalöhöjä ei vastaa sitä ideaaliminää, jonka hän haluaa muille näyttää.

Ainutkaan kuva ei synny sattumalta, vaan taustalla on aktiivista toimintaa.

– Kun otan kuvan, olen jo tehnyt valinnan, kuvaanko vai en. Sen jälkeen päätän, tarvitsenko vielä toisen. Muokkaanko, rajaanko, retusoinko? Sitten päätän, jaanko vai en. Mistä kuvan otan? Jätänkö yhden henkilön pois, onko toinen mukana, menenkö sentin ylös- vai alaspäin, mikä kuvakulma?

Valokuva ei ole totuus, vaan vain yhden ihmisen yksi näkökulma yhdestä hetkestä, Näsi sanoo.

Vastaanottajapäässä tapahtuu tulkintaa, ja lähettäjäpäässä on tehty monta pientä päätöstä sen aikaansaamiseksi, mihin kuvalla pyritään ja mitä sillä yritetään kertoa.

Arkikuvaaminen ja kuvien käyttö kommunikaation välineenä on melko tuore ilmiö. Sitä harrastavat niin yksityishenkilöt kuin muut toimijat, yritykset ja yhteisöt.

Altti Näsi tutki väitöstyössään päiväkodin vanhemmille jakamia kuvia, joissa tekeminen esitettiin positiivises-

sa valossa. Mukana ei ollut yhtään ruutua, joka olisi kertonut reaaliarjesta.

– Näin mukana oli bisnesnäkökulmaa, eiväthän vanhemmat olisi halunneet nähdä toisenlaisia kuvia. Heille tuo rauhaa, kun kesken työpäivän näkee, että omalla lapsella menee hyvin. Tällainen visuaalinen keskustelu palvelee tietenkin myös päiväkodin tarpeita.

Kuvakerronta vahvisti yhteisöä

Osana väitöskirjaansa Altti Näsi toteutti mediaproduktion, jossa kännykkäkuvakerronnalla raportoi elämästä Lempäälän Höytämön kylässä.

Tutkija halusi ymmärtää yhteisöjen sisäistä viestintää. Hän toteutti sivuston tietyllä tavalla ja metodilla, jotta se ei olisi liian ammattimainen. Silti paketti oli laadukas.

– Perehdyin asioihin, haastatelin asukkaita ja kirjoitin heistä. Vastaanottajanäkökulmasta tällaiselle oli selvästi tarvetta, lopputulos liikutti ihmisiä hämmäntävällä tavalla.

Tekijän näkökulmasta projekti oli äärimmäisen mielenkiintoinen, mutta työn määrä yllätti. Sitä oli paljon.

– Tutustuin keskeisiin henkilöihin laidasta laitaan. Kun ruokakaupassa kohtaan kyläläisiä, moikkaamme, tunnemme toisemme ja tiedämme, että olemme tehneet jotakin yhdesä. Höytämö-produktio vahvisti kokemusta yhteisöön kuulumisesta.

Sopisiko lempääläläiskylän malli

monistettavaksi muualla? Voisiko sitä soveltaa esimerkiksi kunnan jossa-kin yksikössä tai työalalla? Toteuttaa osin vapaaehtoisvoimin?

Altti Näsi jää miettimään.

Ensinnä arveluttaa työn määrä – olisiko tekijöitä? Kansalaisjournalismia on toki harjoitettu, nykyään lähinnä liittyen markkinointiin, esimerkiksi osana matkailunedistämistä tai jonkun muun brändin vahvistamista. Osa hankkeista on menestynyt, osa ei.

– Höytämö.comia ei valjastettu viemään eteenpäin minkään organisaation tarkoituksiperiä. Toteutin sen omasta näkökulmastani, määrittelin itse aiheet ja toteutukset. Uskon, että ihmiset jossain määrin näkevät tällaisten asioiden läpi.

Monet kunnat toivovat uusia asukkaita ja matkailun nähdään tuovan tuloja. Turisteja houkutellaan palveluja käyttämään, ja ymmärrettävästi se houkuttaa luomaan paikkakunnasta sokeripäällysteistä ideaalikuva, jossa kansalaisten tekemät sisällöt saatetaan nähdä yhtenä markkinoinnin keinona.

– Onnistunut, kansalaisia hyödyntävä kuvaviestintä kunnissa vaatii ideoita, intohimoa ja pitkäjänteisyyttä. Tylsät sisällöt ja lyhytkestoiset projektit eivät yleensä saa juurikaan huomiota. Ja onhan se niinkin, että ihmisiä kiinnostavat ihmiset. Yllättävä ja idearikas some-tyyppi voi aikaansaada paljon näkyvyyttä asialle kuin asialle. •

➔ KAKS rahoitti väitöstutkimusta.

teksti | Maria Markus

PIENIKIN VOI PÄRJÄTÄ

Pienissä kunnissa on strategista otetta ja uudistumishalukkuutta, mutta jääkö elinkeinopolitiikka hyvinvointipuheen jalkoihin?

Mistä pienille kunnille lisää elinvoimaa?

Tätä kysymystä kysytään tiuhaan, sillä suurin osa Suomen kunnista on tilanteessa, jossa väki vähenee eivätkä pidot tunnu ainakaan paranevan.

Ratkaisuja etsitään muun muassa kuntalaisten osallistamisesta ja palvelutarjonnan kehittämisestä sekä muista asumisen edellytysten turvaamiseen liittyvistä teemoista. Ja tässä ollaankin talousmaantieteen asiantuntijan, dosentti **Petri Kahilan** mukaan olennaisen äärellä.

Hän tuo keskusteluun toisenkin puolen, sillä hänen mukaansa julki-

nen puhe on kääntynyt jo liikaakin hyvinvoinnin puolelle.

- Jotta kunta voisi tehokkaasti edistää hyvinvointia ja toteuttaa tehtäviään, täytyy kuntatalouden olla kunnossa. Eikä se ole kunnossa ilman verotuloja, yritystoimintaa ja työpaikkoja, Kahila toteaa.

- Elinkeinopolitiikka ja yritystoiminnan edistäminen on mielestäni tärkein asia kunnissa, hän jatkaa.

Kahila painottaa, ettei hän missään nimessä puhu hyvinvoinnin edistämistä vastaan, vaan muistuttaa elinkeinopolitiikan tärkeydestä hyvinvointia ja osallisuutta painottavan elinvoimapolitiikan ohella.

- Molempia tarvitaan ja ne tukevat toisiaan. Mutta pienissä kunnissa puhunta korostaa tietyllä tavalla elämisen edellytysten turvaamista, ja elinkeinopolitiikka ja yritystoiminta ovat jääneet katveeseen.

Tästä lähtökohdasta käynnistyi Kahilan johtama Itä-Suomen yliopiston Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatian toteuttama *Pienten kuntien strategiat ja luovat ratkaisut* -tutkimus.

Nyt tutkimus on valmistunut, ja sen lähtökohtana ollut ajatus on Kahilan mukaan tutkimustulosten myötä vain vahvistunut.

jatkuen >

jatkun >

Strategioiden satoa

Tutkimuksessa käytiin läpi pienten, alle 5 000 asukkaan kuntien elinvoimastrategiat. Syynissä oli siis kaikkiin 124 kunnan strategiapaperit.

Tutkijat pyrkivät selvittämään, mitä pienet kunnat ovat tehneet ja mitä ne voivat tehdä, kun väestö vähenee ja ikääntyy. Tavoitteena oli löytää jonkinlainen viisasten kivi liittyen pienten ja valitettavan usein näivettyvien kuntien tulevaisuuden edellytyksiin.

Strategioita analysoidessaan tutkijat hämmästyivät: eniten uudistushalukkuutta ja niin sanottuun älykkääseen sopeutumiseen viittaaavia tavoitteita oli asukasmäärältään kaikkein pienimpien kuntien strategioissa.

- Olimme aika yllättyneitä siitä, että pienissä kunnissa oli niin paljon strategista otetta ja uudistumishalukkuutta. Kasvun mahdollisuuksia ja sopeutumisen tarpeita oli tunnistettu hyvin, Petri Kahila sanoo.

Toinen kysymys onkin sitten se, miten sopeutumistarpeet tunnustetaan, eli miten ne viedään toteutukseen.

Kahilan mukaan virkamiestasolla haasteet ja muutostarpeet ovat kunnissa yleensä ihan hyvin tiedossa ja ne hyväksytään, mutta luottamushenkilötasolla tilanne voi olla jo

aivan toinen, puhumattakaan huoltoseman kuppiloiden kyläparlamentteista.

Ongelmakohtana on usein viestintä.

- Strategioissa fiksusti määritellyt tavoitteet ja politiikkavaihtoehdot saadaan toteutettua tavoitteiden mukaisesti vain, jos onnistutaan viestimään niitä niin viranomaisilta luottamushenkilöille kuin edelleen kuntalaisille, hän painottaa.

Tärkeää on hänen mukaansa myös osallistaa kuntalaiset jo strategian tekemiseen eli viestinnän tulisi olla paitsi aktiivista, myös kaksisuuntaista.

Suomen aluehallinto eurooppalaistuu

Se, että kaupungistuminen näyttää jatkuvan ja väki maaseudulla vähenevän, ei ole mikään suomalainen ilmiö.

Petri Kahila muistuttaa, että sama kehitys tapahtuu Euroopan tasolla, jopa globaalisti, eikä muutosta ole näköpiirissä.

Pandemiakaan ei johtanut kutistuvien maaseutukuntien renessanssiin, vaikka jotkut yksittäiset kunnat siitä hyötyivätkin monipaikkaisuuden - ainakin väliaikaisesti - yleistyessä.

Hiljenevä maaseutu on jotain, jonka kanssa meidän on todennäköisesti vain opittava elämään.

- Nyt olisi pohdittava, hyväksymekö sen, että alueellinen oikeudenmukaisuus palvelujen suhteen on erilainen eri alueilla. Tästä ei ole Suomessa vielä riittävän kovaan ääneen keskusteltu, Kahila sanoo.

Suomelle erityislaatuista on hänen mukaansa se, että kaikenkokoisilla kunnilla on ollut meillä samat tehtävät ja hallintomalli.

Helsingillä ja Manner-Suomen pienimmällä kunnalla Luhangalla, josta uhkaa lähteä nyt kylän ainokainen kauppakin pois, on samat tehtävät ja velvollisuudet.

- Se on vähän hullunkin tuntuista. Erittäin harvassa maassa on näin.

Lisäksi Petri Kahilan tietämyksen mukaan Suomi on ollut tämän vuoden loppuun saakka ainoa lajinsa

Jani Oksanen / Sydän-Hämeen Lehti

edustaja siinä, että kunnat ovat olleet itse vastuussa terveyspalveluistaan.

Hän näkee, että uusien hyvinvointialueiden myötä Suomen aluehallinto eurooppalaistuu, ja että uudistus voi olla kunnille mahdollisuus – ei kuitenkaan ilman uhkia.

Vastakkainasettelusta eroon

Kun kunnissa päästään sote-uudistuksen myötä sosiaali- ja terveystalouden menoista ja vastuista eroon, kunnat saavat mahdollisuuden keskittyä sivistys-, kulttuuri-, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluiden kehittämiseen sekä elinkeinopolitiikasta huolehtimiseen.

- Kuntien tehtävät tulevat selväpiirteisemmiksi, Petri Kahila toteaa.

Uhkana on tietysti se, että päätösvalta paikallisista sote-palveluista häviää, jolloin menetetään täysin vaikutusmahdollisuudet esimerkiksi siihen, säilyykö kunnissa oma ter-

Petri Kahila

SITTEN OLLAAN HYVÄLLÄ MALLILLA, KUN RÄÄKKYLÄSSÄ HYVÄKSYTÄÄN SE, ETTÄ ESPOOSEEN TÄYTYY RAKENTAA METRO, JA ESPOOSSA PUOLESTAAN YMMÄRRETÄÄN, ETTÄ RÄÄKKYLÄSSÄKIN TARVITAAN PALVELUITA.

veyskeskus ja kuinka monta päivää viikossa se on auki.

Suurin uhka isossa mittakaavassa on kuitenkin Kahilan mukaan se, että kuntien ja alueiden eriytymiskehitys ja vastakkainasettelu tulee sote-uudistuksen myötä vahvistumaan. Se, mitä hän nyt peräänkuuluttaa, on pyrkimys vastakkainasettelusta luopumiseen kaupunkien ja pienten kuntien välillä.

- Sitten ollaan hyvällä mallilla, kun Rääkkylässä hyväksytään se, että Espooseen täytyy rakentaa metro, ja Espoossa puolestaan ymmärretään, että Rääkkylässäkin tarvitaan palveluita.

Kahila myös varoittaa lyömästä

pieniin kuntiin automaattisesti leimaa paikasta, joka pelkästään supistuu ja näivettyy, sillä vaikka väestö vähenee, elinkeinorakenne voi olla silti monipuolinen.

Pienuus ei ratkaise, onko kuntatalous kunnossa.

Kahila toteaa, että harvaan asuttuja seutuja ja kasvukeskuksia yhdistää nyt ja tulevaisuudessa se, että palveluiden turvaamisessa katsotaan digitaalisuuden suuntaan. Vaikka digitaalisuus ei ratkaise kaikkea eikä tavoita kaikkia, sitä hyödynnetään yhä enemmän. Se merkitsee muun muassa sitä, että ihmisten vastuu ja oma-aloitteisuus hakeutua palvelu-

jen piiriin kasvaa.

Kahilan mukaan nyt on olennaista estää digisyrjäytyminen.

- Samat asiat ja haasteet digitaalisuuden suhteen koskevat niin kaupunkeja kuin pieniä paikkakuntia. Kysymys kuuluu, miten voidaan edistää kaupunkien ja maaseutualueiden vuorovaikutusta ja yhteistyötä.

Erilaistumista ja älykästä sopeutumista

Vaikka eriytymisellä ei ole hyvä kaikki, on erilaistuminen sen sijaan Petri Kahilan mukaan hyvä asia.

Pienet kunnat eivät ole homogeeninen ryhmä, vaan niiden välillä on eroja muun muassa väestö- ja työpaikkakehityksessä, elinkeinorakenteessa, koulutustasossa, osallisuudessa ja palvelujen kustannuksissa.

- Kunnat eivät ole eivätkä voikaan olla samanlaisia keskenään. Jos kunnat löytävät omat voimavaransa ja uudistumiskykynsä, erilaistuminen voi olla positiivista ja toivottavaa.

Kahila on huomannut, että kansallisella tasolla kunnat onkin alettu nähdä entistä vahvemmin keskenään erilaisina. Silti hän neuvoa kuntia tuomaan nykyistä enemmän esille omia erityispiirteitään ja vahvuuksiaan sekä tekemään kohdennetumpaa markkinointia uusien yritysten, potentiaalisten muuttajien ja osaavan työvoiman tavoittamiseksi.

- Monesti kunnissa tavoitellaan työllisyysasteen nousua, mutta sekään ei välttämättä riitä elinvoiman vahvistamiseen, jos työllisten kokonaismäärä vähenee.

Alueiden erityisyyden tunnistaminen kuuluu Petri Kahilan mukaan olennaisesti älykkääseen sopeutumiseen eli siihen, että kunnan ideana ei ole pelkästään sopeutua, vaan kehittää asukkaiden elämän laatua pitkäjänteisesti muutosten keskelläkin.

Pitkäjänteisyydessä taas auttaa strateginen visio tavoitteista.

- Strategiat eivät siis ole turhia. Pitää olla systemaattinen näkemys siitä, mihin kuntaa viedään, Kahila painottaa.

➔ KAKS rahoitti tutkimusta.

Yhdessä luomme mielekkään arjen

Mielenterveyttä voi vahvistaa kunnissa
käytännönläheisin keinoin.

Hyvän mielen kunta -hankkeessa kehitetään yhdessä 28 kunnan kanssa tapoja, jotka auttavat edistämään mielenterveyttä ja mielenterveysjohtamista.

Tutustu lisää:
www.hyvanmielenkunta.fi

mieli

Borgin pointit

Tällä palstalla KAKSin tutkimuspäällikkö Sami Borg havainnoi yhteiskuntaa ja pohtii kuntia palvelevaa tutkimusta.

VAALIT JA PUOLUEET TARVITSEVAT AKTIIVISIA EHDOKKAITA

Siirryin hiljattain pitkältä yliopistouralta Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimuspäälliköksi. Halusin vielä vaihtaa uuteen tehtävään ja päästä katsomaan tutkimusrahoittajan näkökulmaa. Ketterä KAKS kiinnosti.

Perin eläköityneen **Veli Pelkosen** työnkuvan, mutta nimikkeenä on tutkimuspäällikkö. Tutkimus ja politiikan kommentointi jatkunevat pienin erin, ainakin ensi kevään eduskuntavaaleissa Ylen vaalistudiossa. Saatán jatkossa ajaa KAKSin tutkimusrahoitukseen uudistuksia, mutta ensin pitää perehtyä kunnolla jo tehtyyn.

...

Viimeisimmät tutkimukseni koskivat kunta- ja aluevaaleja. Kuntavaalitutkimus 2021 julkaistiin KAKSin tutkimusjulkaisuissa kuluvan vuoden alussa ja aluevaalitutkimus ilmestyy samassa sarjassa ensi vuoden alussa. Molempien tutkimusten pääviesteihin kuuluu puolueiden keskeinen merkitys vaalien ehdokasasettelulle ja demokratian toimivuudelle.

Viime kunta- ja aluevaalien äänestysprosentit jäivät vaatimattomiksi, mutta se ei johtunut ehdokasasettelusta. Kuntavaaleissa ehdokkaita oli tarjolla enemmän kuin vuonna 2017. Aluevaaleissakin puolueet onnistuivat luomaan vaalipiireihin monipuoliset ja alueellisesti tasapainoiset listat. Näin valtuustoihin saatiin edustajia erilaisista taustoista.

Uusien ehdokkaiden rekrytointi on myös puolueille tärkeää, koska se elävöittää niiden järjestötoimintaa. Eikä vaalejakaan olisi ilman ehdokkaita. Jokainen ehdokas palvelee vaalidemokratiaa asettamalla itsensä alttiiksi ja tarjoamalla aikaansa ja muita resursseja yhteiseen hyvään.

...

Viime kuntavaaleissa kartoitettiin myös ehdokkuusmotiiveja erillisessä ehdokastutkimuksessa, jonka raportoinnista **Josefina Sipinen** kantoi päävastuun. Teos on juuri ilmestynyt KAKSin tutkimusjulkaisuissa. Mie-

lestäni erityisen tärkeitä ovat havainnot ehdokkuusmotiiveista ja kokemuksista ehdokkaana toimimisesta. Tässäkin ilmenee puolueiden korvaamaton merkitys ehdokasrekrytoinnin onnistumiselle.

Tärkeimmiksi syiksi ehdokkaaksi asetumiselle nousivat halu vaikuttaa kunnan asioiden ratkaisuun, halu auttaa ihmisiä, kiinnostus edistää ehdokkaan edustaman yhteiskuntaryhmän tavoitteita sekä oman puolueen tai ryhmittymän vaalimenestys kunnassa. Vähemmänkin ylväitä motiiveja tunnistettiin: joka kolmas raportoi tärkeäksi syyksi puolueen ehdokaslistan saamisen täyteen.

Samalla kiinnostus ehdokkuuksiin on uhattuna. Kansalaisille suunnattu kysely monitoroi syitä olla asettumatta ehdolle, ja merkittävien syiden lista oli huolestuttavan pitkä: politiikka veisi liikaa aikaa, kuntapolitiikkona toimiminen olisi epäkiitollista, omat tiedot ja taidot eivät riittäisi valtuustotyöhön, on tärkeämpääkin tekemistä, ei kuitenkaan pystyisi vaikuttamaan jne. Lisäksi sekä ehdokkaiksi asettuneet että muut kansalaiset olivat huolestuneita ehdokkaisiin ja poliittikkoihin kohdistuvasta häirinnästä.

...

Puolue- ja vaalidemokratiamme pitää kannustaa ihmisiä asettumaan ehdolle ja puuttua kielteisiin kehityspolkuihin. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kuntavaalien ehdolle asettumisen perusteet ovat myllerryksessä. Riittääkö ehdokkaita jatkossa? Sote-asiantuntijoiden saaminen mukaan ei ole enää itsestään selvää, vaikka heitä tarvitaan jatkossakin kuntien luottamustoimissa.

Vaikka kuntien tehtävät vähenevät, en toivo kunnallisten luottamushenkilöiden määrän merkittävää vähenemistä. Se olisi kohtalokasta puoluejärjestöille, ja kunnissa asiaa olisi hankala toteuttaa heikentämättä oleellisesti poliittisen suhteellisuuden toteutumista. •

PALJASTUKSIA VIRKAAVALMISTELUN SUMUVERHON TAKAA

Mikkel Näkkäläjärvi osaa kertoa meille, miten kevään 2020 koronaepidemiaa koskevat rajoitteet syntyivät.

Tämän Pro gradu -tutkielman soi si kuluva julkishallinnon ja politiikan vaikuttajien käsissä, myös tutkijoiden ja toimittajien käsissä.

Rovaniemeläinen **Mikkel Näkkäläjärvi** paneutui hallintotieteen oppiaineen Pro gradu -tutkielmassaan *Sumussa suunnistaen - ikäihmisten suojele COVID-19-tilanteessa* siihen, kuinka ikäihmiset päätyivät kuukausiksi eristykseen neljän seinän sisälle.

Näkkäläjärvi kertoo kiinnostuneensa aiheesta seurattessaan tiedotusvälineistä - samoin kuin valtaosa suomalaisista - pääministeri **Sanna Marinin** (sd) hallituksen toimia Covid-19-epidemian rajoittamiseksi ja selättämiseksi.

– Minua kiinnostivat päätökset, jotka näyttivät menevän varsin syvälle kansalaisten perusoikeuksiin, hän kertoo puhelinhaastattelussa mar-

raskuisena aamuna.

Näin syntyi tapaustutkimus, jossa perataan vuoden 2020 ajalta ikäihmisten suojeluun liittyvää viranhaltijavalmistelua ja poliittista päätöksentekoa – myös paikoin näiden häilyvää rajapintaa.

Näkkäläjärvä haastatteli kuutta kansallisen tason viranhaltijaa, jotka osallistuivat koronaepidemian hallintaan. He työskentelivät ministeriöissä tai niiden alaisissa virastoissa.

Mitä haastatteluista kävi ilmi?

– Erityisesti kevään 2020 poikkeuksellinen tilanne, jossa valmistelu ja päätöksenteko tapahtui. Työtä tehtiin kiireessä, epävarmuuden keskellä ja puutteellisen tiedon pohjalta. Painetta tuli sekä politiikan puolelta että julkisuudesta.

Erityisen mielenkiintoinen on Näkkäläjärven onkima tieto siitä, kuinka koronaepidemian alkuvaiheessa päätöksenteko ja siihen liittyvä valmistelu muttuivat epämuodolliseksi.

– Virkavalmistelun normaaleja menettelyjä sivuutettiin, Näkkäläjärvä kertoo.

Pro gradussaan hän kirjoittaa:

”Tavanomaisesta valtioneuvoston virkavalmisteluun pohjautuvasta päätöksenteosta siirryttiin ministerien erityisavustajien sekä ministerien itsensä neuvotteluihin ja valmistelutyöhön.”

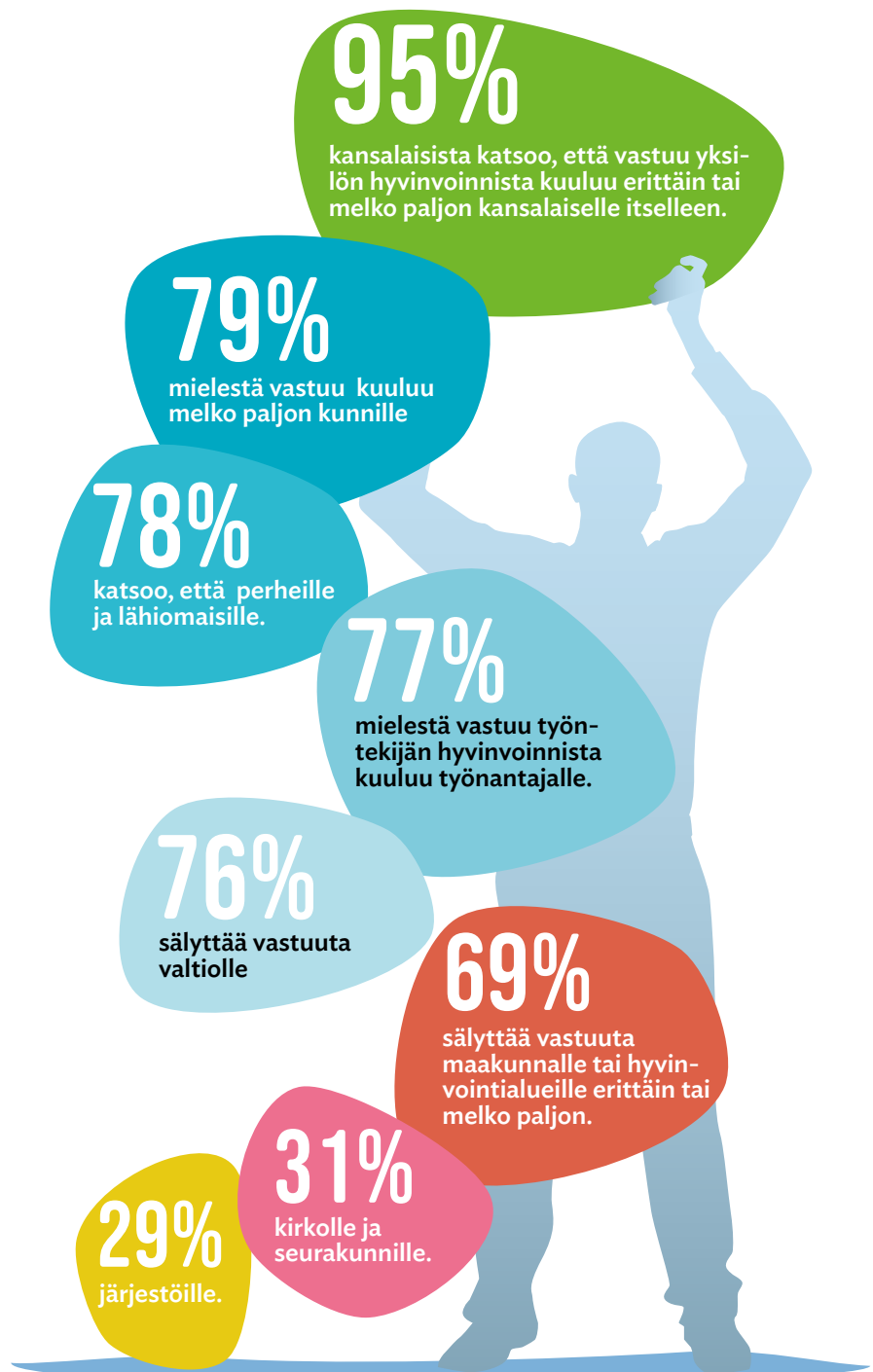
Poikkeuksellinen aika synnytti myös poikkeukselliset valmistelutavat.

Näkkäläjärven mukaan on selvää, että ikäihmisiä suojeltiin ja suojelun kohteet uskoivat, että heitä rajoittaa tiukka laki.

Myöhemmin kävi ilmi, että kyseessä oli suositus. Tähän menettelyyn kiinnitti huomiota eduskunnan apulaisoikeusasiamies **Maija Sakslin**, joka totesi STM:n ohjeistuksen johtaneen siihen, että vierailuja kiellettiin tai rajoitettiin lainvastaisesti. •

➔ KAKS on tukenut tutkimusta.

VASTUU YKSILÖN HYVINVOINNISTA KUULUU...

KAKSille tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy. Aineisto on koottu Gallup Kanavalla 1.–5.10.2022. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1 010. Vastaajat edustavat 18–79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

KRIISIT

JA SELVIYTYMINEN

15.2.2023

Pikku-Finlandia (Finlandiatalon väistöttila), Karamzininranta 4, Helsinki

KAKSIN SEMINAARIN OHJELMA

9.00 Aamukahvi ja -tee

9.30 Avaus – puheenjohtaja **Merja Taponen** (KAKS)

9.40 Kaupungit, kunnat ja hyvinvointialueet

- kilpailijat vai kumppanit?

- puheenjohtaja **Rinna Ikola-Norrbacka** (Suomen kuntajohtajat ry)

- pormestari **Anna-Kaisa Ikonen** (Tampere)

- hyvinvointijohtaja **Marko Korhonen** (Pohjois-Savo)

- hyvinvointijohtaja **Kirsi Varhila** (Satakunta)

10.20 Suomen mahdolliset kriisit – miten niistä ulos?

- kansliapäällikkö **Kirsi Pimiä** (SM)

- historioitsija **Teemu Keskisarja**

11.00 TAUON PAIKKA

11.15 Paloja viiden tähden** musiikinäytelmästä**

- Musiikkiteatteri Kapsäkki

11.35 Arjen turvaajien palkitseminen

- presidentti **Tarja Halonen**

12.00 Tuleva Eurooppa ja levoton maailma

- puheenjohtaja **Erkki Liikanen**

- pääjohtaja **Olli Rehn** (Suomen pankki)

- yliasiamies **Jyrki Katainen** (Sitra)

12.55 Päätössanat – asiamies **Antti Mykkänen** (KAKS)

13.00 Buffet

Seminaari
Polemiikki-lehden
lukijoille

**ILMOITTAUDU
16.1.2023
MENNESSÄ**

<https://link.webropol.com/s/kaks>

Seminaari on maksuton.

Tervetuloa!